

Ἐν Ὀλύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
«ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 27, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2023
Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- Κοινωνιολογικά θέματα
- Δρώμενα του Δικτύου
- Καλλιτεχνικά θέματα

- Λαογραφικά θέματα
- Ιστορικά θέματα
- Παιδαγωγικά θέματα

- Λογοτεχνικά θέματα
- Πολιτιστικά θέματα
- Περιβάλλον-Οικολογία

Έν Ολύμπω

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό
ISSN: 2732-7558

Ιδιοκτησία:

Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για
την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας

Υπεύθυνη έκδοσης:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά
Έδρα: Ελασσόνα,
6ης Οκτωβρίου 84,
Τ.Κ. 40200

Ιστοσελίδα: enolympo.gr

Fecabook: Έν Ολύμπω

Διεύθυνση Σύνταξης:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά

Συντακτική Επιτροπή:

Κορίνα Πάντου
Βασίλης Ζαρζώνης

Φιλολογική επιμέλεια:

Κορίνα Πάντου

Σελιδοποίηση:

Μαρία Μοσχογιάννη

Ηλεκτρονική υποστήριξη:

Αθανάσιος Αδάμου

Τεχνική υποστήριξη:

Σταύρος Σαχινίδης

Νομικός Σύμβουλος:

Κώστας Παπαλεξανδρής

Στοιχεία επικοινωνίας:

Ελένη Μπλιούμη Μπαρά

Τηλ.: 6976832232

email: elempliou@gmail.com

Σημείωση σύνταξης:

● Επιτρέπεται η αναδημοσίευση των κειμένων
του περιοδικού «Έν Ολύμπω», με τον όρο να
αναγράφεται η πηγή, ο συγγραφέας του κειμένου,
ο αριθμός τεύχους και ο αριθμός σελίδας.

● Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν
την ευθύνη για τις απόψεις τους.

● Φωτογραφία εξώφυλλου:

Μεγάλη: Διαδίκτυο

Μικρή: Γεωργίου Σαράτση

Σαν πρόκες πρέπει
να καρφώνονται οι λέξεις
Να μην τις παίρνει ο άνεμος.

Μανόλης Αναγνωστάκης

Ποιητής (1925-2005)

ΠΥΡΙΝΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

Ελλάδα, κόρη γαλανή, πώς μαύρισε η θωριά σου!

Πύρινη πολιορκία σ' αγκάλιασε, σ' άδειασε...

Ποιος τις δροσιές σου έκαψε,

ποιος κούρσεψε τ' αστείρευτα, γαλάζια όνειρά σου;

Ποιος έκαψε τον ήλιο σου, λάβωσε τα παιδιά σου;

Η μάνα φύση αιμορραγεί, οργή τριγύρω και ντροπή ...

Αρρωστημένα ένστικτα ξερίζωσαν τους κάμπους σου.

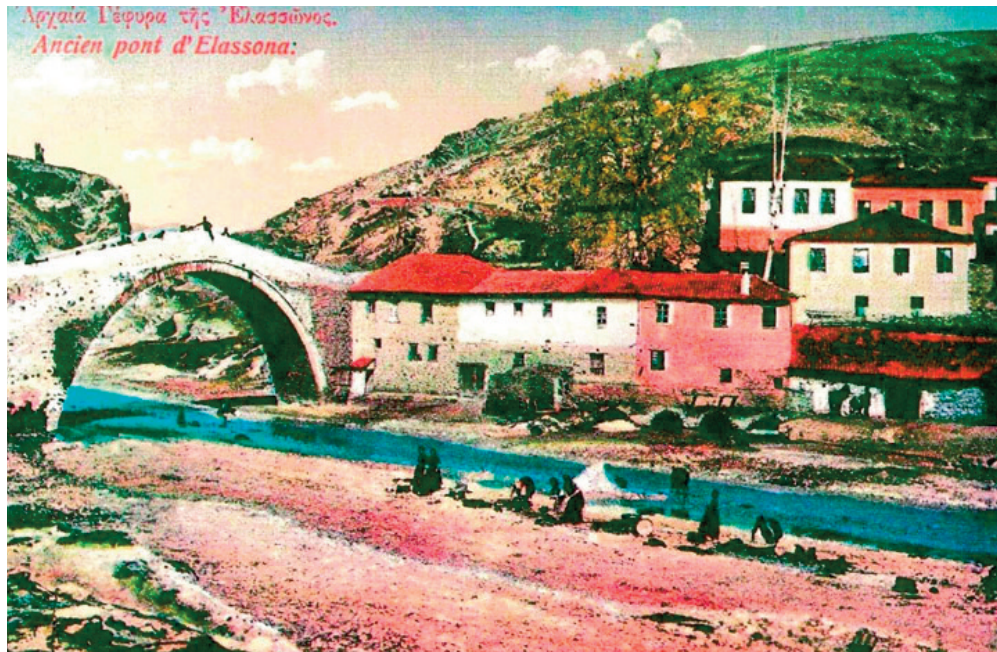
Οι μέρες ταΐζουν συμφορά... Κι αγωνίζεσαι...

Ελένη Μπλιούμη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Πύρινη πολιορκία, της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού, MSc
Δημιουργικής Γραφής & Λογοτεχνικής Συγγραφήςσελ. 2
- 2ο Συνέδριο Τοπικής Ιστορίας Δήμου Ελασσόνας, της Ελένης
Μπλιούμη, εκπαιδευτικού, MSc Δημιουργικής Γραφής &
Λογοτεχνικής Συγγραφήςσελ. 3
- Πολυτοπική Εθνογραφία στον Δήμο Ελασσόνας 2019-2021:
Όψεις μιας μη προβλέψιμης «παραδοσιακότητας», του
Γεωργίου Χ. Κούζα, επίκουρου καθηγητή Λαογραφίας ΕΚΠΑ ...σελ. 8
- Το ποτάμι, της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλόλογου, θεατρικής
συγγραφέως ποιήτριαςσελ. 9
- Η τύχη των Οθωμανικών κτηρίων στην Ελασσόνα, του Παύλου
Λάλου συνταξιούχου, δημοσιογράφου, συγγραφέασελ. 10
- Φωτιά, της Κυριακής-Κορίνας Πάντου, φιλόλογου, θεατρικής
συγγραφέως ποιήτριαςσελ. 10
- Ο πληθυσμός της Δολίχης Ελασσόνας βάσει των απογραφών (1506-
2021), του Ευάγγελος Τσακνάκη, Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτι-
σμό, MSc Πολιτική Υγείας, MA Δημιουργική Γραφή.....σελ. 11
- 100 χρόνια Ανάλυψη, του Ιωάννη Δαρή, θεολόγου, αστυνομικού
.....σελ. 12
- Γεγονότα στον Κοκκινοπλό της Ελασσόνας το 1822,
του Κώστα Σπανού, συγγραφέα, εκδότη του περιοδικού
«Θεσσαλικό Ημερολόγιο»σελ. 13
- Εφηβεία και οικογένεια - Εφηβεία και ομάδα, του Δρα Ιωάννη
Σιγάλα, παιδοψυχιάτρουσελ. 15
- Βιολογικές διαφορές και κοινωνικές ανισότητες, της Ευαγγελίας
Ράπτου, μεταδιδακτορικής ερευνήτριας του πανεπιστημίου Αιγαίου
Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.....σελ. 16
- «Φιλολογία Ρεθύμνου, 1993», του Θωμά Λιόλιου, φιλόλογου, Μετα-
πτυχιακού στη Δημιουργική Γραφή,σελ. 17
- Με κλειστά μάτια σε πήρα, με κλειστά θα σε φάω, της Γεωργίας
Δημούλα, φιλόλογουσελ. 18
- Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η 1η ημέρα του 26ου
μουσικοχορευτικού πανηγυρικού στα Αραδοσίβια,σελ. 19
- Θάλασσα αρχέγονη, της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου,
γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε.....σελ. 19
- Τιμητική εκδήλωση για τα 110 χρόνια από την πρώτη ανάβαση
στον Όλυμπο και τοποθέτηση Αφιερωματικής Πλάκας στο
Πάνθεον με τα ονόματα των τριών αναβατών.....σελ. 20

2ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ

ΦΟΤΟ: ΤΑ ΠΕΤΡΙΝΑ ΓΕΦΥΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

«ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ-ΠΕΤΡΙΝΑ ΓΕΦΥΡΙΑ ΤΟ ΠΕΤΡΙΝΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ»

της ΕΛΕΝΗΣ ΜΠΛΙΟΥΜΗ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έργα συμφιλίωσης του ανθρώπου με τη φύση, σπάνιο δείγμα αρχιτεκτονικής, κομμάτι λαϊκής παράδοσης, είναι τα πέτρινα γεφύρια, που ενώνουν το παρελθόν με το σήμερα και προκαλούν τον θαυμασμό μας. Γεφύρια που στεφανώνουν ποτάμια, φαντάζουν σαν λαϊκές ζωγραφιές, γίνονται ένα με το φυσικό περιβάλλον και είναι πολύτιμα μνημεία πολιτισμού. Όσα άντεξαν στον χρόνο και στα ορμητικά νερά στέκονται μάρτυρες της ιστορίας μας. Πέτρινα γεφύρια στην Ήπειρο, στη Θεσσαλία, στη Θράκη, στη Δυτική Μακεδονία... προσδίδουν γραφικότητα και ομορφιά στο τοπίο που βρίσκονται.

Η ανάγκη των ανθρώπων για επικοινωνία, για μετακίνηση από τον έναν τόπο στον άλλο, για ανταλλαγή προϊόντων, η ανάγκη τους να γνωρίσουν άλλους πολιτισμούς και να βγουν από την απομόνωση, η ασφάλεια μεταφοράς των ζώων και των προϊόντων τους, τους οδήγησε στην κατασκευή γεφυριών. Τα γεφύρια αποκαθιστούσαν τις οδούς που διακόπτονταν από φυσικά εμπόδια (ποταμούς, χαράδρες, κοιλάδες...) και καθιστούσαν δυνατή τη διάβαση σε ανθρώπους, ζώα και οχήματα. Τα πέτρινα γεφύρια χρησιμοποιούνταν ακόμη ως σημεία ελέγχου, αλλά και για στρατιωτικές επιχειρήσεις. Το έργο αυτό απαιτούσε συσσωρευμένη γνώση πολλών γενεών μαστόρων και ήταν καρπός μακροχρόνιων ασκήσεων και εμπειριών. Αξιοποιούσαν τους φυσικούς νόμους και τα συναρμολογούσαν με μικρές αλλά γερές πέτρες με μία ειδική τεχνική για να δώσουν στο γεφύρι το κατάλληλο τοξοειδές σχήμα. Γνώριζαν καλά οι μάστορες την κατασκευή με καμάρες και με τόξα ημικύκλια και το πώς θα έπρεπε να τοποθετήσουν τον κατακόρυφο άξονα για να υπάρξει απόλυτη συμμετρία στην κατασκευή του. Διαμορφώθηκαν έτσι τρεις τύποι γεφυρών: κρεμαστές,

τοξωτές και γέφυρες με δοκούς. Το Μεσαίωνα στην Ευρώπη κατασκευάστηκαν γέφυρες που είχαν σχήμα οξυκόρυφου τόξου, ενώ κατά τον 17ο-18ο αι. δημιουργήθηκαν τα πρώτα πέτρινα οικοδομήματα.

Καλοί γνώστες της κατασκευής ήταν κυρίως ηπειρώτες μάστορες, όπου η φήμη τους εξαπλώθηκε σε όλη την Ελλάδα και τα Βαλκάνια, όπου και εργάζονταν.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΕΤΡΙΝΩΝ ΓΕΦΥΡΙΩΝ

Η εξέλιξη των γεφυριών ακολουθούσε την εξέλιξη των οδών που ήταν συνεχής. Διακρίνουμε τρεις περιόδους εξέλιξης:

Η πρώτη αρχίζει στους προϊστορικούς χρόνους και λήγει στους πρώτους Ρωμαϊκούς, η δεύτερη περίοδος λήγει στις αρχές του ένατου αιώνα και η τρίτη διαρκεί μέχρι σήμερα.

Οι πρώτες γέφυρες που κατασκεύασε ο άνθρωπος ήταν επακόλουθο των μονοπατιών και η φύση ήταν αυτή που κατεύθυνε την κατασκευή. Τα υλικά προέρχονταν από το φυσικό περιβάλλον με ελάχιστη επεξεργασία από τον άνθρωπο. Κορμοί δέντρων και μεγάλες πλάκες ήταν τα πρώτα περάσματα πάνω από το νερό.

Από τα διασωζόμενα ερείπια θεωρείται ότι τα πρώτα γεφύρια κατασκευάστηκαν στην Ασσυρία και την Αίγυπτο, στην Κίνα και στην Ινδία.

Στην Ελλάδα οι πρώτες γέφυρες παρουσιάστηκαν στην προϊστορική εποχή και αποτελούσαν επακόλουθο του μονοπατιού, που στην κατασκευή της οι μάστορες θα οδηγήθηκαν από την ίδια τη φύση. Τα γεφύρια αποτελούνταν από πέτρινα βάθρα συνδεδεμένα με ξύλινες δοκούς ή με πέτρινες πλάκες.

Το 15ο π.Χ. αιώνα κατασκευάστηκαν γεφύρια από πέτρα

με οριζόντιους αρμούς, ενώ τον 7ο-6ο π. Χ. αιώνα κατασκευάστηκαν ξύλινες γέφυρες. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, σε ένα βραχίονα του Νείλου και στον Ευφράτη οι φορείς καταστρώματος γεφυρών ήταν ξύλινοι και τα βάθρα πέτρινα, τα οποία συνδέονταν μεταξύ τους με μόλυβδο και σίδηρο.

Το 515 π.Χ. κατασκευάζεται πλωτή γέφυρα επί του Βοσπόρου, ενώ το 480 π.Χ. ο Ξέρξης κατασκεύασε δύο γέφυρες που στηρίχθηκαν σε πλοία με κορμούς δέντρων, σκοινιά και ξύλα. Ο Μέγας Αλέξανδρος το 329 π.Χ. πέρασε τον ποταμό Όξο πάνω από γέφυρα με πλωτά μεσόβαθρα που αποτελούνται από δερμάτινους σάκους γεμισμένους με ξερά χόρτα, άχυρα...

Η δεύτερη περίοδος (2ο αιώνας π.Χ. - αρχές του 19ου αιώνα), ξεκινά με την κατασκευή τοξωτών γεφυρών από τους Ρωμαίους, οι οποίοι επιχειρούσαν να συνδέσουν τις επαρχίες της αυτοκρατορίας τους με τη Ρώμη. Οι ρωμαϊκές γέφυρες ήταν κατασκευασμένες με περίσσεια αντοχή και λεπτότητα, οι μαστορες προσάρμοζαν τα τόξα πάνω στα βάθρα χωρίς τη χρήση κονιάματος για να μην διακρίνονται οι αρμοί. Συνεχιστής της ρωμαϊκής τέχνης ήταν ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου, ο Ιουστινιανός.

Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη της γεφυροποιίας έδωσαν πολλά τάγματα μοναχών, κατά τον 13ο αιώνα στη Γαλλία. Με την ίδρυση Πανεπιστημίων και Τεχνικών Σχολών το 1500-1700 μ.Χ. όπου άνοιξε νέα περίοδος για τη γεφυροποιία.

Τον 19ο αιώνα η ανάπτυξη της μεταλλουργίας είχε ως αποτέλεσμα να χρησιμοποιηθεί ο σίδηρος ως πρωταρχικό δομικό υλικό, ενώ κατά τον 20ο αι. τα γραφικά πέτρινα γεφύρια αντικαταστάθηκαν από μεγάλες σιδερένιες κατασκευές.

3. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ-ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

«Όποιος κάνει ένα γεφύρι πιάνεται από το χέρι του Θεού» έλεγε ο λαός. Κι τα μαστόρια το γνώριζαν καλά. Και έχτιζαν τα γεφύρια τους με την ευχή του Θεού και με τις γνώσεις που είχαν από παλαιότερες γενιές καθώς και με την εμπειρία τους. Αντί να αγνοήσουν τη φύση και να τη δαμάσουν, διάλεγαν να εναρμονιστούν μαζί της χτίζοντας γεφύρια μετουσιωμένα σε έργα τέχνης. Πρωταρχικό τους μέλημα για την κατασκευή των γεφυριών ήταν να γνωρίσουν αρχικά τη μορφολογία του εδάφους και να επιλέξουν τη σωστή θέση για τη σύνδεση των δύο πλευρών. Στις ορεινές και βραχώδεις περιοχές, το στενότερο μέρος του ποταμού και οι βραχώδεις όχθες ήταν αυτές που καθόριζαν τη θέση του γεφυριού για να στηριχθούν με ασφάλεια τα ακρόβατα. Καθόριζαν στη συνέχεια τα μονοπάτια προς το γεφύρι. Αντίθετα, στις πεδινές περιοχές τα μονοπάτια προσανατόλιζαν τη θέση του γεφυριού.

Το πλάτος και το βάθος του ποταμού καθόριζαν την μορφή του γεφυριού, τον αριθμό των τόξων, το άνοιγμά του, την καμπυλότητά τους... Αν το άνοιγμα του ποταμού ήταν μεγάλο και δεν υπήρχαν βραχώδεις όχθες, η θεμελίωση (ακροβάθρων και μεσοβάθρων) γινόταν μέσα στην κοίτη του ποταμού, με εκτροπή της κοίτης τους καλοκαιρινούς μήνες, χρησιμοποιώντας ειδικές πασσαλώσεις, που εξασφάλιζαν τη σταθερότητα.

Αυτήν τη μορφή κατασκευής γεφυριού, την αποφάσιζε ο πρωτομάστορας (κάλφας), που αναλάμβανε την κατασκευή του έργου. Ξεκινούσαν με το χτίσιμο των βάθρων και με την κατασκευή ενός ξύλινου σκελετού, που λειτουργούσε ως υπόβαθρο για να στηριχτεί το κυρίως ξύλινο καλούπι της καμάρας και ακολουθούσε το μέτρημα και πελέκημα της πέτρας.

Στη συνέχεια έχτιζαν ταυτόχρονα και από τους δύο πλευρές το γεφύρι και πάντα από κάτω προς τα πάνω. Η κακή τοποθέτηση των σκαλωσιών, η αιφνίδια κακοκαιρία, οι σεισμοί και οι πλημμύρες, αποτελούσαν τα κύρια αίτια καταστροφής των γεφυριών. Η τελευταία κεντρική πέτρα, που έμπαινε στο κέντρο της κάμαρας, ονομαζόταν «κλειδί» και είχε ιδιαίτερη

στατική σημασία. Δήλωνε το τέλος του χτισίματος του γεφυριού και της αφαίρεσης του καλουπιού από τη βάση του, τάζοντας στο Θεό για να στεριώσει το γεφύρι. Τότε από τη βαρύτητα, το σύνολο του οικοδομήματος πιεζόταν προς τα κάτω, σφηνώνοντας τις πέτρες μεταξύ τους και το γεφύρι «έδενε».

Η αντοχή της λιθοδομής με καλό κονίαμα και έντεχνο σύνδεσμο των λίθων μεταξύ τους, εξαρτάται κυρίως από την αντοχή των λίθων και όχι του κονιάματος. Μία μέτρια λιθοδομή θλιβόμενη υπερέχει σε αντοχή από ένα καλό σκυρόδεμα. Με καλό κονίαμα και καλό σύνδεσμο λίθων μπορεί η αντοχή του πρίσματος της λιθοδομής να φτάσει τα 2/3 της αντοχής του πετρώματος σε θλίψη. Οι υπερβολικά λεπτοί ή οι υπερβολικά παχείς αρμοί επενεργούν δυσμενώς.

Η πιο κατάλληλη εποχή για το χτίσιμο του γεφυριού ήταν ο μήνας Αύγουστος που τα νερά των ποταμών λιγόστευαν και μπορούσε να γίνει η θεμελίωση με μεγαλύτερη ασφάλεια. Τα «μπουλούκια», μαστόρια όλων των ειδικοτήτων ξεκινούσαν το ταξίδι τους για το χτίσιμο των γεφυριών την ημέρα του Αγίου Γεωργίου και επέστρεφαν όταν πλησίαζε η γιορτή του Αγίου Δημητρίου.

Το επιβλητικό μέγεθος των γεφυριών ενέπνεε ένα αίσθημα ασφάλειας, ωστόσο ο κίνδυνος διέλευσης του διαβάτη από το γεφύρι ήταν μεγάλος, λόγω του σφοδρού ανέμου, του στενού καταστρώματος του γεφυριού, περίπου 2,5-3,5 μέτρα και μάλιστα με την έλλειψη παραπέτων. Ο κίνδυνος υπήρχε επίσης από το μεγάλο ύψος του πέτρινου τόξου του γεφυριού με αποτέλεσμα τη μεγάλη κλίση συνεπώς και την ολισθηρότητα του γκαλντεριμιού. Γι' αυτό σε πολλά γεφύρια υπήρχε ένα μικρό καμπανάκι, το ονομαζόμενο «κυπρί» στο εσωρράχιο του γεφυριού, που προειδοποιούσε τους περαστικούς για τον κίνδυνο διέλευσης.

Τα πέτρινα γεφύρια στη χώρα μας αποτελούνται από τόξα και διακρίνονται σε μονότοξα και πολύτοξα. Τα περισσότερα γεφύρια στον Ελλαδικό χώρο είναι μονότοξα και κατασκευάστηκαν σε ορεινές περιοχές, επειδή το πλάτος της κοίτης των ποταμών, κατά κανόνα είναι μικρό. Το ύψος του τόξου κυμαίνεται στα 20 μέτρα και το πλάτος τους 2,5-3,5 μέτρα. Τα ορεινά πέτρινα γεφύρια έχουν το πλεονέκτημα της θεμελίωσής τους σε βράχο. Το μεγάλο ύψος των γεφυριών δεν οφείλεται στο ύψος της πλημμυρικής στάθμης του ποταμού, αλλά επειδή προκαλείται μικρότερη οριζόντια ώθηση στις στηρίξεις όσο αυξάνεται το ύψος του τόξου. Συνεπώς οι μαστοροί διέθεταν στατικές γνώσεις, από ένστικτο και εμπειρίες και επιχειρούσαν το δύσκολο πόνημα. Τα πολύτοξα γεφύρια παρουσιάζουν συνήθως δύο, το πολύ τρία ανοίγματα, τα οποία γεφυρώνουν τη βαθιά κοίτη του ποταμού και τα συναντάμε σε πεδινές, ημιορεινές ή ορισμένες φορές και σε ορεινές περιοχές.

Τα πέτρινα γεφύρια στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από καλαισθησία, απλότητα, τολμηρότητα, εναρμόνιση με το φυσικό περιβάλλον, χωρίς περιττές διακοσμήσεις, συμπληρώνουν την ομορφιά του τοπίου και το μόνο διακοσμητικό στοιχείο που υπάρχει σε αυτά, αφορά οικοδομικές επιγραφές με χρονολογίες κτίσης ή ανακαίνισης ή ονόματα χορηγών και σπανιότατα μαστόρων.

Αρκετά από τα πέτρινα γεφύρια δεν είναι μόνα τους, αλλά πλαισιώνονται από έναν νερόμυλο ή ένα εκκλησάκι ή εικονοστάσι ή ένα χάνι και σπανιότερα με ένα φυλάκιο, τη λεγόμενη «κούλια».

3.1. ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ-ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Βασική πρώτη ύλη ήταν ο σχιστόλιθος, με πλεονεκτήματα τη μικρή επεξεργασία και την εύκολη και φθηνή μεταφορά του, ενώ για συνδετική ύλη χρησιμοποιούσαν ένα είδος υδατογενούς ασβεστοκονιάματος το λεγόμενο «κουρασάνι» που αποτελούνταν από τριμμένο κεραμίδι, σβησμένο ασβέστη,

φυτικές ίνες, ελαφρόπετρα, από χώμα, νερό, άμμο, ξερά χόρτα, άχυρα, τραγόμαλλο και ασπράδια αυγών. Χρησιμοποιούσαν επίσης πέτρες, που προερχόταν από ντόπια πετρώματα, και λάσπη. Στην περίπτωση που το «κατάστρωμα» του γεφυριού ήταν καμπυλωτό, δημιουργούσαν, μεγάλα πλατύσκαλα, για να αποφεύγεται το γλίστρημα διαβατών. Τα στηθαία του καταστρώματος, που ήταν αρκετά ψηλά, αποτελούνταν από μεγάλες λαξευτές πέτρες, που έπαιζαν προφυλακτικό ρόλο. Αναπόσπαστο τμήμα των γεφυριών είναι τα λιθόστρωτα μονοπάτια και οι τοίχοι αντιστήριξης, που χτίζονταν για να εξασφαλίσουν την ασφάλή πρόσβαση προς το γεφύρι.

Στο θεσσαλικό χώρο η πέτρα ήταν πελεκητή (λαξευτή, ξεστή ή ορθογωνική), σε αντίθεση με αυτή της Ηπείρου, όπου χρησιμοποιούσαν σχιστόλιθο. Τα βάθρα και οι πρόβολοι των γεφυριών ήταν κατασκευασμένα από ασβεστόλιθο, γιατί δέχονταν μεγάλες δυνάμεις τριβής από την στερεοπαροχή των ποταμών.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι μάστορες ήταν πολλά και ποικίλα, ανάλογα με τη δουλειά που ήταν προορισμένα να εκτελέσουν. Τα κουβαλούσαν μαζί τους και ως μεταφορικό μέσο είχαν κυρίως τα μουλάρια. Ήταν σιδερένια, βαριά και κατασκευασμένα από σιδηρουργούς. Ήταν καλά ακονισμένα και έτοιμα να αντιμετωπίσουν την αντίσταση της κάθε πέτρας. Ήταν ίδια τα εργαλεία από τα αρχαία χρόνια και απλά και αυτό τονίζει ακόμη περισσότερο της αξιосύνη τους.

Τα ονόματα των εργαλείων ήταν τα ακόλουθα:

Οι χτίστες χρησιμοποιούσαν τα:

1. «Τσουκάν» (χαρακτηριστικό σφυρί)
2. «σαούλ» (ζύγι)
3. «γουνιά» (σιδερένια γωνία συνηθ. 25X50 εκ.)
4. «αλφάδ» ή νερό
5. μυστρί
6. «μαλάς» (μεγάλο μυστρί)
7. «σκεπαρνιά» (σαν τσεκουράκι)
8. σκεπάρνι
9. πριόνι
10. αρίδα (τρυπάνι) και βέβαια ράμματα.

Κάθε χτίστης για τη μεταφορά των εργαλείων είχε και ένα μικρόσωμο μουλάρι συνήθως για να μην τρώει πολύ, το «μαστ(ο)ρομούλαρο».

Οι πελεκάνοι (αυτοί που πελεκούσαν την πέτρα), χρησιμοποιούσαν τα εξής εργαλεία:

1. μάντρακας ή ματρακάς ή μάτρακας ή ματσακούπι(ι)
2. «σουβλί» (βελόνι)
3. «καλέμι ή κοπίδι»
4. «χτενιά» ή «ταρακιά» ή «φραπίνα»
5. «γουνιά» (γωνιά)
6. σφήνες μικρές
7. «ντιβιβλίτικα»
8. «κουμπάσο» (διαβήτη)

Ο νταμαρτζής ή μαντεμπζής (λατόμος) χρησιμοποιούσε τα παρακάτω εργαλεία:

1. βαρειά
2. «παραμίνα»
3. «μακάπ» (παραμίνα χοντρή μήκους 1-2μ.
4. «μακούπ» (παραμίνα χοντρή μέχρι 80 εκ. μήκος για μικρά φουρνέλα, τα «καβαλέτα»)
5. «πικούν» (σφυρί με μύτες, δουλευόταν με τα 2 χέρια)
6. «κουσκούτα» (σα μεγάλο τσοκάνι βάρους 3 κάδων, με την οποία «σαλάτιαζαν» =

Ξαλάφρωναν την πέτρα. Το ξαλάφρωμα λεγόταν και «κουλουκούρισμα»)

7. κασμάς

Ο εξοπλισμός που κουβαλούσαν τα μουλάρια, ήταν:

1. Η «μλαροσανίδα» (για το κουβάλημα της πέτρας)
2. Η «κασονιά» για το κουβάλημα της άμμου

5. Τα παιδιά κουβαλούσαν: η «κοπάνα» (το «πηλοφόρι»)

Άλλα εργαλεία ήταν: 1. φτυάρι 2. κασμάς 3. «ζιβιέρα» ή «καζάκα» (ξύλινο φορείο)

3.2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΕΣ-ΜΑΣΤΟΡΟΙ-ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ

Οι άνθρωποι που αναλάμβαναν την κατασκευή των γεφυριών ήταν οργανωμένοι σε μικρές ομάδες τα λεγόμενα «μπουλούκια» ή «νταϊφάδες» ή «τσούρμο» ή «ισνάφια» ή «συντεχνίες».

Το έργο των «μπουλουκιών» ήταν δύσκολο, επικίνδυνο και επίπονο, εφόσον είχαν να αντιμετωπίσουν καιρικές συνθήκες, καταρρεύσεις γεφυριών, χλιομετρικές αποστάσεις από τις οικογένειές τους. Κάθε μάστορας έπαιρνε μαζί του στο ταξίδι της εργασίας, δυο κουβέρτες τυλιγμένες ρολό, που με ένα σχοινί τις περνούσε χιαστί στον ώμο και το σακούλι, ο τορβάς, που ήταν φτιαγμένο από δέρμα ή χοντρό άσπρο πανί, кара-βόπανο, με τα εργαλεία του.

Παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν στην εργασία τους, όργωναν την Βαλκανική και έχτιζαν με τέχνη και μεράκι εκκλησίες, αρχοντικά, βρύσες, καμπαναριά, τζαμιά, σεράγια, χάνια, μοναστήρια, μύλους, γεφύρια... Τα τελευταία ήθελαν θάρρος, καρδιά, τόλμη, μαζί με δυνατά χέρια. «Πρέπει να πιάνει το χέρι και η καρδιά». Οι γιορτές των δύο καβαλάρηδων αγίων (Άγιος Γεώργιος - Άγιος Δημήτριος), λειτουργούσαν ως τα χρονικά όρια για την αναχώρηση και την επιστροφή στο χωριό. Οι προετοιμασίες για την αναχώρηση του μάστορα ήταν πυρετώδεις. Ο μάστορας ετοίμαζε τα εργαλεία του, θα έπρεπε να ήταν καλά ακονισμένα, και το ζώο του. Η νοικοκυρά ετοίμαζε τον ρουχισμό για να πάρει μαζί του ο μάστορας και το αποχαιρετιστήριο τραπέζι με φασολάδα και ριζόπιτα. Για το ταξίδι, στο δισάκι, ο μάστορας θα έπαιρνε μαζί του την παραδοσιακή πίτα με τυρί και χόρτα. Ο παπάς ευλογούσε όλα τα σπίτια και τους συγγενείς των μαστόρων και όλοι ήταν από νωρίς το πρωί όρθιοι για να ξεπροβοδίσουν το «μπουλούκι». Όταν κάποιος ταξίδευε για πρώτη φορά, οι συγγενείς του έδιναν νομίσματα για να είναι ο δρόμος του στρωμένος με χρυσό, κυδώνια και μήλα. Για τον πρωτομάστορα έβαζαν στην πόρτα του σπιτιού του ένα κλωνάρι κρανιάς, για να είναι γερός και νερό μέσα σε ένα γκιούμι. Δίπλα το θυμιατό για να φύγουν οι δαίμονες και εμπόδια από το δρόμο του. Όταν εκείνος έφτανε στην πόρτα, κλωτσούσε το γκιούμι και όπως γρήγορα χύνεται το νερό, έτσι γρήγορα και ο πρωτομάστορας θα γυρίζε και πάλι στην οικογένειά του.

Και τα δημοτικά τραγούδια υμνούσαν τα ταξίδια των «μπουλουκιών»:

Γυρνάει Αϊδημήτρης κι λέει τον λέγ τον Αϊγεώργη.

—Αϊγεώργη, Αϊγεώργη, βούλγαρι και σκουρπουφамιλήτη
ιγώ μαζούνω φαμπιλές κι εσύ με τις χουρίζεις
σμαζώνω μάνες με παιδιά και εσύ με τις χουρίζεις
ιγώ σμίγου αντρόγυνα κι συ μι τα σκουρπίζεις.

Γυρνάει Αϊγεώργης κι τουν λέει, γυρνάει κουβεντιάζει.

—Δεν φταίγω γω Αϊδημήτρη μου δεν φταίγου αδερφέ μου
μον φταίγει ου σκυλουβасιλιάς ου αφέντης ου βεζύρης
που έδουκεν τουν ορισμό να φύγουν οι μαστόροι.

Οι λαϊκοί μάστορες-δημιουργοί αξιοποιούσαν τους φυσικούς νόμους, άλλοτε συνειδητά και άλλοτε μισοσυνειδητά και συναρμολογούσαν μικρές αλλά γερές πέτρες με μία ειδική τεχνική για να δώσουν στο γεφύρι το κατάλληλο τοξοειδές σχήμα μέσα στο κατακόρυφο επίπεδο.

Επικεφαλής ήταν ο πρωτομάστορας (κάλφας) που κατεύθυνε όλη την ομάδα, η οποία περιλάμβανε πολλές ειδικότητες: χτίστες (γνώριζαν καλό βελόνι και αλφάδι, για γωνιόλιθους), νταμαρτζήδες (για την εξόρυξη πέτρας και πολλοί από αυτούς ήταν και βοηθοί των λασιπτήδων και των χτιστών), λασιπτήδες (ετοίμαζαν τη λάσπη), πελεκάνους (πελέκημα πέτρα και χτίσιμο δύσκολων τμημάτων), κλειδοσάδες (τοποθετούσαν την τελευταία πέτρα, το «κλειδί» στο γεφύρι), ξυλόγλυπτες, ζωγρά-

φους, και πολλά μικρά παιδιά, τα «τσιράκια», τα οποία κουβαλούσαν πέτρες, νερό, λάσπη και ήταν υπεύθυνα για τα ζώα. Με το πέρασμα των χρόνων και την εντατικότερη ενασχόλησή τους με τη κατασκευή γεφυριών, δημιουργήθηκαν ειδικές ομάδες τεχνιτών, που ασχολούνταν αποκλειστικά με την κατασκευή των γεφυριών, τους λεγόμενους «Κιομπρουλήδες», από την τούρκικη λέξη «κιοπριού», που σημαίνει γεφύρι. Ο Τούρκος κατακτητής, έτρεφε μεγάλη συμπάθεια γι' αυτούς και τους παραχωρούσε προνόμια.

Οι μάστοροι παρά το γεγονός ότι ήταν απλοϊκοί άνθρωποι, χωρίς επιστημονικές γνώσεις, είχαν μεγάλη ευφυΐα, γερό ένστικτο και αντιμετώπιζαν πολλά προβλήματα για τα οποία σήμερα θα χρειαζόταν ειδική επιστημονική μελέτη. Είχαν έμφυτο καλλιτεχνικό ταλέντο και έμφυτη την αρμονία και το μέτρο, σέβονταν τη φύση, είχαν καλαισθησία και με την προσωπική αισθητική του κάθε πρωτομάστορα δημιουργούνταν αριστουργήματα, γι' αυτό και κανένα από τα γεφύρια δεν είναι όμοιο με άλλο. Ακόμη και τα πιο μικρά έχουν την ιδιαιτερότητά τους που τα καθιστά μοναδικά. Ο πρωτομάστορας ήταν η ψυχή της ομάδας, ήταν οργανωτικός, εφευρετικός και αναλάμβανε να βρίσκει δουλειές και να κλείνει συμφωνίες. Έφτιαχνε τα σχέδια, ξεπερνούσε εμπόδια, γνώριζε να εκτελεί όλες τις δύσκολες δουλειές (χτίσιμο τρούλων, κόγχες, τόξα...) και πολλές φορές ήταν ο ίδιος γλύπτης διακοσμητικών τμημάτων. Δεν υπήρχαν γραπτές συμβάσεις εργασίας γιατί οι περισσότεροι ήταν αγράμματοι και συμβόλαιο ήταν ο λόγος τους.

3.3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Την απόφαση για να "στηθεί" ένα γεφύρι, έπαιρνε μεμονωμένα ένα άτομο ή και ολόκληρο χωριό. Όσον αφορά το ένα άτομο, μπορεί να ήταν κάποιος αξιωματούχος, ή κάποιος ηγούμενος ενός διπλανού μοναστηριού ή κάποιος αρκετά πλούσιος της περιοχής ή κάποιος κλέφτης και αρματολός. Συνεπώς και τους ίδιους βάραινε και η δαπάνη. Άλλοτε, χορηγός μπορεί να ήταν ένας ιδιοκτήτης παρακείμενου μύλου με στόχο να αυξήσει το πελατολόγιό του. Για ηθικό αντάλλαγμα, το γεφύρι αρκετές φορές έπαιρνε το όνομά τους, χωρίς όμως αυτό να αποτελεί και κανόνα. Το "βάφτισμα" γινόταν με την πάροδο του χρόνου από τους κατοίκους των γύρω χωριών. Στην δεύτερη περίπτωση, όταν τα χρήματα συγκεντρώνονταν από τους κατοίκους του χωριού, καλούσαν μερικούς μαστόρους που διέθεταν δικά τους μπουλούκια και τους ανακοίνωναν την πρόθεσή τους. Οι πρωτομάστοροι υπέβαλαν την προσφορά τους και το σχέδιο για το γεφύρι και μετά την έγκριση, γινόταν η ανάθεση του έργου στους πρωτομάστορες, από τους χορηγούς.

Για να υπάρξει ορθή εκτίμηση του κατασκευαστικού κόστους των γεφυρών, απαιτούνταν γνώση των διαστάσεων του γεφυριού, η δαπάνη κατασκευής του και η αντίστοιχη αγοραστική δύναμη του χρήματος τη συγκεκριμένη χρονολογία κατασκευής, κάτι το οποίο ήταν αρκετά δύσκολο λόγω έλλειψης στοιχείων. Από υπολογισμούς που γίνονταν προκύπτει ότι τα ποσά που απαιτούσαν τα πέτρινα γεφύρια των προγόνων μας, ήταν τεράστια.

3.4. ΜΥΣΤΙΚΗ ΣΥΝΘΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΩΝ (ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ - ΚΟΥΔΑΡΙΤΚΑ - ΜΑΣΤΟΡΚΑ)

Οι ομάδες των μαστόρων εργάζονταν για πολλούς μήνες στα ξένα, μακριά από τις οικογένειές τους κι εκεί, στα ξένα γι' αυτούς μέρη, ίεχνιζαν τη δική τους μυστική συνθηματική γλώσσα λέξη-λέξη, ώστε να προφυλάξουν την τέχνη τους και τα συμφέροντά τους από τους ξένους. Δεν έπρεπε και άλλοι να διεκδικήσουν τη δουλειά, γιατί θα έχαναν το μεροκάματο και έπρεπε επίσης να παραμείνει η τέχνη στη συντεχνία. Η

νέα δική τους διάλεκτος ονομάζονταν «Κουδαρίτκα» ή «Κουδαρίτικα» ή «Μαστόρικα». Ήταν ένα κράμα από ελληνικές, σλαβικές αρβανίτικες, τούρκικες, τσιγγάνικες και εβραϊκές λέξεις.

Κάποιες από αυτές είναι: κούδαρης = μάστορας, κούδας = χτίστης, φουραδιάρς = μαραγκός, πελεκάνς = μαρμαράς, ταλιαδουρς = ξυλογλύπτης, γκολέμος = μηχανικός, κουραμανήσιος = ατζαμής χτίστης κ.ά

Κάποιες από τις εκφράσεις: Πόσου γκαντένου τράβ'σις σήμερα = Πόσο τοίχο έχτισες σήμερα,

Ανθίζουν οι κраниές μη ξιφλιάζιτι = μας καταλαβαίνουν μη μιλάτε

Ταμπακίζει και δε φοράμε ράπο = βρέχει και δεν έχουμε δουλειά

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΠΕΤΡΙΝΩΝ ΓΕΦΥΡΙΩΝ

Η κατασκευή ενός πέτρινου γεφυριού ήταν μία κοινωνική προσφορά σε όλους τους κατοίκους των χωριών γύρω από αυτό. Έωννε δύο τρόπους και ήταν το μέσο επικοινωνίας τους. Ο ρόλος των πετρογέφυρων ήταν καταλυτικός στην αντιμετώπιση της κοινωνικής απομόνωσης των χωριών που συναντούσαν φυσικά εμπόδια. Ήταν η συνέχιση των δρόμων και βοηθούσαν στις εμπορικές και γενικότερα στις οικονομικές συναλλαγές, βγάζοντας τους κατοίκους από τη φτώχεια και την ανασφάλεια. Πολλά επαγγέλματα μπόρεσαν να εξελιχθούν, όπως ο μυλωνάς, ο αγωγιάτης, ο κτηνοτρόφος, ο ζωέμπορος, ο αγρότης, μετά την κατασκευή πετρογέφυρων. Σε καιρό πολέμου ήταν χρήσιμα για τη μεταφορά και τη διέλευση. Είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την τοπική και εθνική ιστορία και είναι δείγματα λαϊκής ελληνικής αρχιτεκτονικής.

Στις μέρες μας τα πέτρινα γεφύρια είναι πόλος έλξης πολλών τουριστών, ενισχύοντας έτσι την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Χρησιμοποιούνται επίσης στον εναλλακτικό τουρισμό και ως πηγή μελέτης και γνώσης Είναι χώρος αναψυχής και ψυχαγωγίας τα πετρογέφυρα, ενδείκνυνται και ως χώρος για υπαίθριες δραστηριότητες. Είναι σπάνια δείγματα αρχιτεκτονικής που αξίζουν τον θαυμασμό μας! Ένα κομμάτι λαϊκής παράδοσης που ενώνει το χθες με το σήμερα και απενίξει με τόλμη το μέλλον.

5. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΠΕΤΡΙΝΩΝ ΓΕΦΥΡΙΩΝ

Τα γεφύρια, αναπόσπαστο κομμάτι του Ελληνικού τοπίου, είναι άρρηκτα δεμένα με λαϊκούς μύθους, θρύλους, έθιμα, παραδόσεις, ιστορικές μαρτυρίες... Η έλλειψη μόρφωσης, οι ελλείψεις στα κατασκευαστικά μέσα, οι καιρικές συνθήκες και άλλοι παράγοντες έκαναν τα ανθρώπινα αυτά κομψοτεχνήματα να γκρεμίζονται σε σύντομο χρονικό διάστημα από την κατασκευή τους. Το γεγονός αυτό εξήρε τη φαντασία του λαού μας, που φαίνεται ότι απέδιδε την αποτυχία σε κάποιο φυσικό ον, που εχθρεύονταν τους μαστόρους και τον πρωτομάστορα και κατέστρεφε τις κατασκευές τους. Γνωστό παράδειγμα είναι το γεφύρι της Άρτας που έχει τραγουδηθεί περισσότερο από κάθε άλλο. Ένας ακόμη μύθος είναι εκείνος που αναφέρεται στον Λάδωνα, παραπόταμο του Αλφειού, που έλεγε ότι το γεφύρι ήταν στοιχειωμένο, γιατί κάποτε στα θεμέλιά του θυσιάστηκαν δύο άνθρωποι προκειμένου να στεριώσει. Ακόμη ένα παράδειγμα είναι αυτό του γεφυριού του Διαβόλου, στον Κρεμαστό ποταμό στην Τροιζήνα, όπου ο φτωχός τεχνίτης μετά από δύο αποτυχίες να το στεριώσει, έκανε συμφωνία με τον διάβολο. Το γεφύρι στέριωσε, αλλά τόσο ο μάστορας όσο και η οικογένειά του χάθηκαν.

Τα πέτρινα γεφύρια δίνουν αλλιώςτικό χρώμα στο τοπίο αναβιώνοντας θρύλους και δοξασίες, ενώ πολλά από αυτά έχουν ανακηρυχθεί διατηρητέα μνημεία. Είναι δείγματα λαμπρού πολιτισμού, πολλά από τα οποία είναι σκεπασμένα από τη λάσπη του αιώνα. Τα πετρογέφυρα αποτελούν σήμα

Φωτογραφία: Ελένη Μπλιούμη

κατατεθέν των περιοχών που ανήκουν. Αξίζει κάθε προσπάθεια να διατηρηθούν και να συντηρηθούν. Είναι η πολιτιστική μας κληρονομιά!

6. ΠΕΤΡΙΝΟ ΓΕΦΥΡΙ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ

Η επαρχία Ελασσόνας είναι η μεγαλύτερη σε έκταση επαρχία του ν. Λάρισας. Η μορφολογία του εδάφους της είναι κυρίως ορεινή με κυρίαρχη την παρουσία του ψηλότερου βουνού της Ελλάδας και των Βαλκανίων, τον Όλυμπο. Τη διασχίζει ο Ελασσονίτης ποταμός ο οποίος συμβάλλει με τον Τιταρήσιο και εκβάλλει στον Πηνειό, το μεγαλύτερο ποτάμι της Θεσσαλίας. Η Ελασσόνα είναι χτισμένη στην παλιά πόλη που είναι χτισμένη στους πρόποδες του λόφου της Ολυμπιώτισσας και ονομάζεται Βαρόσι και στη νέα πόλη που απλώνεται στην δεξιά όχθη του ποταμού. Τα δύο μέρη της πόλης συνδέουν τρεις γέφυρες και ένα παλιό πέτρινο, τοξωτό γεφύρι. Το παλιό τοξωτό γεφύρι εξυπηρετούσε το πέρασμα του κόσμου από τη Μακεδονία στη Θεσσαλία και ήταν το γεφύρι των συναλλαγών. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, στο διάβα του χρόνου, η ανθρώπινη δεξιότητα, συνταίριαξε με τη φύση δημιουργώντας το θαυμαστό αυτό έργο. Η ημερομηνία κατασκευής του γεφυριού δεν είναι σαφής. Κάποιοι θεωρούν ότι είναι κατασκευασμένο στη Βυζαντινή περίοδο (1286 περίπου). Πρόκειται για ένα μονότοξο πέτρινο γεφύρι που έδωσε λύση στο συγκοινωνιακό πρόβλημα της περιοχής. Από την κεντρική πλατεία της Ελασσόνας απέχει 500μ και από τη πλατεία του Βαροσίου απέχει 200μ., πράγμα που το κάνει εύκολα προσβάσιμο.

6.1. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το τοξωτό πέτρινο γεφύρι της Ελασσόνας είναι μονότοξο λιθόκτιστο και κάτω από αυτό ρέει ο Ελασσονίτης ποταμός. Είναι ένα κομψοτέχνημα της λαϊκής μας παράδοσης του 13ου αιώνα.

Δεν είναι γνωστό από ποιους χτίστηκε, εικάζεται όμως πως είναι έργο Κονιτσιωτών Μαστροχωριτών, οι οποίοι αξιοποίησαν τα φυσικά υλικά του τόπου και θεμελίωσαν το πέτρινο γεφύρι με σοφία και μεράκι. Το οδόστρωμά του είναι αρκετά στενό, περίπου δύο μέτρα. Το άνοιγμα του γεφυριού είναι 17,30μ. και είναι ημικυκλικό με μέγιστο ύψος 9,70μ. Το πλάτος του διαζώματος του τόξου είναι 0,55μ. Το πλάτος του φορέα της γέφυρας είναι 3,20μ. και το μήκος του αναπτύγματος της γέφυρας είναι 34,50μ. Είναι στρωμένο με καλντερίμι, με ελαφριά κλίση ώστε να μειωθεί η ολισθηρότητα του. Εκμηδενίζεται ο κίνδυνος πτώσης του διαβάτη, καθώς διαθέτει παραπετάσματα (στηθαία) εκατέρωθεν του καλντεριμιού που αποτελούν συνέχεια της κατασκευής του καταστρώματος της γέφυρας και φτάνουν μέχρι 1,35μ. ύψος. Τα πέτρινα στηθαία έχουν συντηρηθεί κατά καιρούς και πρόσφατα έχει κατασκευαστεί τσιμεντένια κοιτόστρωση για προστασία της θεμελίωσης από υποσκαφές.

Υπάρχουν 15 ιστορικά γεφύρια στην περιοχή της Ελασσόνας σε συνδυασμό με 100 μύλους. Σε όλη την Θεσσαλία υπάρχουν πάνω από 100 γεφύρια. Πάνω στο πέρασμα του γεφυριού της Ελασσόνας, υπήρχαν πολλοί μύλοι, εργοστάσια, λαναράδικα, σιδεράδικα, μαχαιράδικα που έκανε τη διέλευση και επικοινωνία μέσω της πετρογέφυρα πιο συχνή. Υπάρχει πρόταση στο μέλλον, το πέτρινο τοξωτό γεφύρι της Ελασσόνας να κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο.

6.2. ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Βασική πρώτη ύλη κατασκευής του πετρογέφυρου της Ελασσόνας είναι ο σχιστόλιθος, ενώ για συνδετική ύλη χρησιμοποιήθηκε ένα είδος υδατοστεγούς ασβεστοκονιάματος, το γνωστό «κουρασάνι», μείγμα από ασβέστη, νερό, χύμα, τριμμένα κεραμίδια, ξερά χόρτα, φυσικές ίνες, γιδόμαλλο, ελαφρόπετρα και 3000 ασπράδια αβγών. Μικρές, γερές λαξευμένες πέτρες χρησιμοποιήθηκαν με ειδική τεχνική για να δώσουν στο γεφύρι το κατάλληλο τοξοειδές σχήμα. Οι αρμοί της λιθοδομής έχουν μεγάλο πάχος και η αρμολόγησή τους απαίτησε σημαντική ποσότητα κονιάματος. Η ασφαλέστατη θεμελίωσή της πάνω σε συμπαγή βράχο και η γενική συντήρηση που γίνεται κατά καιρούς, εγγυάται την ασφαλή παράδοσή της στις επόμενες γενιές.

7. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδος από τους Τούρκους το 1821, το ελληνικό κράτος, ίδρυσε Πανεπιστημιακές σχολές, όπου οι αρχιτέκτονες πειραματίζονται σε νέα υλικά, όπως είναι το ατσάλι και το τσιμέντο τα οποία αντικατέστησαν την πέτρα και τη λάσπη. Όλα τα πετρόκτιστα γεφύρια έκλεισαν τον κύκλο τους. Όσα άντεξαν στα ορμητικά νερά και στις κακουχίες του χρόνου στέκονται μάρτυρες της ιστορίας και του πολιτισμού αυτού του τόπου, γεμάτα θρύλους, παραδόσεις και ιστορίες χαρίζοντάς μας ένα άρωμα άλλων εποχών βγαλμένα από τα παραμύθια.

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «100 χρόνια Ελευθερίας. Ελασσόνα 1912-2012», Δήμος Ελασσόνας.
2. «Τα πέτρινα γεφύρια της Θεσσαλίας», ΤΕΕ/Τμήμα Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας. Αθήνα, 1995. Γαλερίδης Αντώνης, Σπανός Κώστας, Μακρής Κώστας, Πυργιώτης Γιάννης, Παπαγεωργίου Βασίλης.
3. «Τα πέτρινα τοξωτά γεφύρια της Ελλάδος», Κ.Π.Ε Μακρινίτσας, Πήλιο, 2007.
4. «Περί Πετρογέφυρων», Κέντρο Μελέτης Πέτρινων Γεφυριών, Μάστοροι και γεφύρια, Αθήνα, 2009.
5. «Η Μόλιτσα της Ηπείρου», Δημητριάδης Δημήτρης.
6. «Τα Κουδαρίτικα-Ηπειρωτική Εστία» Μπογδανόπουλου, τομ.Ι.
7. «Περί των συνθηματικών γλωσσών -Λαογραφία», Σάρρου Δ. τόμ. Ζ, 1923.

9. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Μαζί το Σαββατοκύριακο-Πέτρινο Γεφύρι της Ελασσόνας», Ανδρέας Γκανάτσιος, ΕΡΤ, 14/2/2022.
2. Σύγχρονο εξ αποστάσεως επιμορφωτικό σεμινάριο από το Κ.Π.Ε Μακρινίτσας στα πλαίσια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, με θέμα: «Πετρογέφυρα: όταν η φύση προκαλεί τον άνθρωπο», 17/5/2022.
3. Σύγχρονο εξ αποστάσεως επιμορφωτικό σεμινάριο από το Κ.Π.Ε Μακρινίτσας στα πλαίσια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, με θέμα: «Πέτρινα τοξωτά γεφύρια. Έργα συμπλήρωσης του ανθρώπου με τη φύση», 28/3/2023.

ΠΟΛΥΤΟΠΙΚΗ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ 2019-2021:

Ώψεις μιας μη προβλέψιμης «παραδοσιακότητας»

ΜΕΡΟΣ 2ο

Την σκηνοθετημένη αυθεντικότητα την συνάντησα στην αναπαράσταση της καλύβας των Σαρακατσάνων που με πήγε ο πρόεδρος των Σαρακατσαναίων Ελασσόνας. Ήταν μια σκηνοθετημένη περίπτωση χωρίς όμως εμπορικό-οικονομικό όφελος. Αντίθετα περιπτώσεις σκηνοθετημένης αυθεντικότητας με οικονομική όμως διάσταση συνάντησα στην Ελασσόνα και στην Τσαριτσάνη, ιδίως σε καταστήματα με γλυκά και με τοπικά προϊόντα.

Οι καταστηματάρχες γνωρίζουν καλά πως οι πελάτες προτιμούν τα αυθεντικά και παραδοσιακά προϊόντα και για αυτό το λόγο και προβάλλουν συχνά και σε έναν βαθμό υπερβολικό αυτές τις ιδιότητες των αγαθών που πωλούν. Για παράδειγμα, εκτός από τις διαφημίσεις που επικολλούν στα καταστήματα και οι ίδιοι είτε δημιουργούν χάρτινες πινακίδες όπου αναγράφονται τα γνωρίσματα των εμπορευμάτων είτε διαφημίζουν προφορικά τα προϊόντα τους στους περαστικούς που διέρχονται από τον δρόμο. Τόσο στις χάρτινες πινακίδες όσο και στην προφορική διαφήμιση η έννοια του «αυθεντικού» συνδέεται με την έννοια της θεραπείας διαφόρων παθήσεων του οργανισμού που δεν μπορούν να επιτύχουν τα συμβατικά προϊόντα, που πωλούνται σε φαρμακεία ή σούπερ μάρκετ. «Εντάξει, πιο πολύ το ψυλικατζίδικο είναι για ώρα ανάγκης, άμα χρειαστεί κάτι και σου λείπει ή για να πάρεις εφημερίδα. Τα πιο πολλά τα ψωνίζουμε από το σούπερ μάρκετ με λίστα. Εδώ βρίσκω πράγματα που συχνά δεν μπορώ να βρω εκεί, όπως μέλι Ελασσόνας, είναι εξαιρετικό και δεν έχει καμία σχέση με τα μέλια του σούπερ μάρκετ που έχουν πάντα γλυκόζη και είναι νοθευμένο. Είναι ακριβώς, όπως βγαίνει από το μελίσσι από άνθη δάσους και ακακίας και το φέρνει η κυρία εδώ μόνο σε μικρές ποσότητες από το χωριό της. Δεν είναι μονάχα τροφή, είναι φάρμακο!» (Αγγελική, 62 ετών)

Η δεύτερη τάση που παρατηρείται από τους καταστηματάρχες, είναι εκείνη της «παραδοσιοποίησης» (traditionalization). Η έννοια της «παραδοσιοποίησης» είναι σύνθετη και συνδέεται από τη μία πλευρά με τα δημιουργικά τμήματα των εταιρειών διαφήμισης και από την άλλη με μια ολοένα αυξανόμενη τάση «επιστροφής στις ρίζες» και στο «κόσμο του χωριού». Για τα ελληνικά δεδομένα στο χώρο της λαογραφίας το ζήτημα είχε επισημάνει ο Ευάγγελος Αυδίκος. Το θέμα αυτό, οπωσδήποτε δεν είναι ένα ζήτημα ελληνικό αλλά παρατηρείται σε διεθνές επίπεδο. Το έχει θίξει, σε ένα πανευρωπαϊκό-συγκριτικό επίπεδο ο καθηγητής Anttonen κάνοντας λόγο για την «παραδοσιοποίηση», την προσπάθεια να προβληθούν οι παραδοσιακές πλευρές τροφίμων ή αντικειμένων ή και εν πολλοίς να κατασκευαστούν τέτοιες πλευρές παραδοσιακότητας, προκειμένου να καταστεί ένα προϊόν ευπώλητο. Μάλιστα, ο Φινλανδός λαογράφος επισημαίνει το εξής παράδοξο: πως

του Γεωργίου
Χ. Κούζα
επίκουρου καθηγητή
Λαογραφίας ΕΚΠΑ

ενώ στις αρχές του 21ού αιώνα η παγκοσμιοποίηση κυριαρχεί και όλο και περισσότερο πληθαίνουν οι αποεδαφοποιημένες ταυτότητες ανθρώπων που έχουν ζήσει σε διάφορα μέρη του κόσμου, ταυτόχρονα παρατηρείται και μια στροφή προς το τοπικό και το «παραδοσιακό» συνδυασμένη με μια αίσθηση συχνά νοσταλγίας. Ανάλογες διαπιστώσεις μπόρεσα να κάνω και στα καταστήματα όπου πραγματοποίησα επιτόπια έρευνα. Οι ίδιοι οι καταστηματάρχες υπερασπίζονται αυτή την τάση αναφερόμενοι και στον τουριστικό παράγοντα (χειμερινό τουρισμό) που τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται στην περιοχή με βασικό πόλο αναφοράς το βουνό του Ολύμπου:

«Θέλω να πω και το εξής: Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι έχουμε πλέον και τον τουρισμό εδώ και μάλιστα πάμε να γίνουμε το αντίπαλο δέος του Ολύμπου. ..Ο τουρίστας και ο Έλληνας και ο ξένος θέλει να δει κάτι το παραδοσιακό, κάτι που να φαίνεται αυθεντικό και να έχει σχέση με τον τόπο μας και την παράδοσή μας, έστω και αν δεν είναι 100% παραδοσιακό» (Νίκος, 50 ετών)

Από την εθνογραφική έρευνα διαπίστωσα ότι πάρα πολλά προϊόντα από την περιοχή είχαν στις ετικέτες ή στο περιτύλιγμά τους εικόνες από την «παραδοσιακή» ζωή, κτηνοτροφική και αγροτική. Συνήθως οι φωτογραφίες που υπήρχαν πάνω στα εμπορικά αντικείμενα αναπαριστούσαν ηλικιωμένους με «παραδοσιακές» φορεσιές - στολές κατασκευασμένες από σύγχρονα εργαστήρια - ή αγρότες και κτηνοτρόφους ενώ εργάζονται. Συνηθέστατα όλη αυτή η ειδυλλιακή κατασκευή συνοδεύεται από παραδοσιακά ξύλινα κτίσματα και ειδυλλιακές φυσικές τοποθεσίες, που παραπέμπουν σε ένα εν πολλοίς μυθοποιημένο παρελθόν, που δεν υπήρξε ποτέ, τουλάχιστον με όλα αυτά τα στοιχεία αναμειγμένα, όπως προβάλλεται. Αυτή τη διάσταση, της ωραιοποιημένης και επινοημένης ειδυλλιακής πραγματικότητας παραδέχονται και οι ίδιοι οι πληροφορητές πως ούτε κατά το παρελθόν υπήρξε στην Ελασσόνα, εντούτοις προσελκύει το ενδιαφέρον των πελατών

Δεν είναι εξάλλου το μοναδικό πεδίο του λαϊκού πολιτισμού που υπάρχει μια **καταχρηστική χρήση στοιχείων της παράδοσης** για την προώθηση εμπορικών συμφερόντων. Το πεδίο του παραμυθιού αποτελεί επίσης έναν χώρο εκμετάλλευσης των παραδοσιακών θεμάτων και μοτίβων ώστε να έχουν μεγαλύτερο κέδρος οι εταιρείες του θεάματος αλλά και πολυεθνικές εταιρείες που πωλούν ενδύματα και υποδήματα.

Ας μιλήσουμε όμως και **για τους καταναλωτές**. Η προτίμηση των Ελλήνων τουριστών ιδιαίτερα σε προϊόντα που προβάλλονται ως παραδοσιακά, αγνά και ανόθευτα, με παρακίνησε να εξετάσω και ένα ακόμα ζήτημα, εκείνο του εξωτισμού των αγαθών, που τελικά ωθεί τους καταναλωτές να τα επιλέξουν. Μέσα από την παρατήρηση διαπίστωσα

ότι τα προϊόντα από της περιοχής σε μεγάλο βαθμό εξω-
τικοποιούνται από τους καταναλωτές που προέρχονται
από τα αστικά κέντρα.

«Το κρέας και το μέλι της Ελασσόνας είναι το κάτι άλλο.
Και σου το λέω εγώ που από εδώ είμαι περαστική. Είναι το
κλίμα και η περιοχή που δημιουργεί ποικιλία χόρτων και βό-
σκουν τα ζώα και οι μέλισσες...» (Τόνια, 40 ετών)

Ο Jack Goody αρκετά χρόνια πριν είχε επισημάνει ότι ο
εξωτισμός είναι μια έννοια αρκετά σύνθετη όσον αφορά
την κατανάλωση στις χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής.
Ειδικότερα υποστηρίζει ότι βάσει των ορίων στην κατανά-
λωση τροφών δομούνται τόσο οι ταυτότητες της κυρίαρχης
ομάδας όσο και των διαφόρων εθνοτικών και εθνοπολιτι-
σμικών ομάδων μέσα στην ίδια χώρα. Αυτή τη διάσταση
μπορεί κανείς να τη συναντήσει στην Ελασσόνα, κυρίως
σε πιο ηλικιωμένους, στους οποίους η κατανάλωση τροφής
συνδέεται και με την ταυτότητά τους και την καταγωγή
τους (για παράδειγμα η κατανάλωση φαγητών μικρασιατικών
ή ποντιακών).

Υπάρχουν όμως και άλλες θεωρήσεις που συνδέουν τον
εξωτισμό με την επιδεικτική κατανάλωση και με τον ελεύθερο
χρόνο. Για παράδειγμα οι Berris και Sutton στον πρόλογο
του γνωστού έργου τους *The Restaurants Book: Ethnographies
of Where we Eat* επισημαίνουν ότι η κατανάλωση σπάνιων και
δυσεύρετων τροφών σε πολυτελή εστιατόρια είναι ένας βα-
σικός δείκτης κοινωνικού κύρους και απόδειξη κοινωνικής
ανόδου σε όλο τον δυτικό κόσμο.. Πιστεύω πως πιο κοντά
στη δική μου προσέγγιση είναι εκείνη της Μπακαλάκη, η
οποία θεωρεί ότι όλη αυτή δόμηση του λόγου περί του εξω-
τικού είναι μια πολλαπλή κατασκευή, που εξυπηρετεί ποικίλες
σκοπιμότητες, όπως είναι για παράδειγμα οι προσπάθειες
των εμπόρων για να πουλήσουν τα προϊόντα τους ή ακόμα
και για να δημιουργήσουν τη δική τους διακριτή ταυτότητα
εθνοτικές ομάδες που ζουν στις πόλεις.

Θα προσθέσω σε αυτό το σημείο και μια άλλη παράμετρο,
η οποία δεν έχει αξιολογηθεί επαρκώς: εκείνη των κατανα-
λωτών. Ο εξωτισμός από την πλευρά των τουριστών-κα-
ταναλωτών συνδέεται με τη έννοια του διαφορετικού που
αποδίδουν στα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα από
την περιοχή (συνήθως, φέτα, μανιτάρια, φρούτα σε διάφορες
συσκευασίες, μαρμελάδες, τυριά, αβγά, μέλι κ.ά.). Τα θεω-
ρούν ως «αγνά» και «μοναδικά» αγαθά από την περιφέρεια,
που έχουν καλλιεργηθεί χωρίς μεθόδους εντατικής καλ-
λιέργειας και δεν έχουν καμιά σχέση με τον κόσμο της Και
στις δύο περιπτώσεις τόσο των καταναλωτών όσο και των

εμπόρων καταστηματαρχών πολλά τοπικά προϊόντα συν-
δέονται με τις έννοιες της «μοναδικότητας» και του σπάνιου
διατροφικού αγαθού που δεν μπορεί να βρεθεί στον χώρο
της πόλης.

Ολοκληρώνοντας αυτό το σύντομο μελέτημα, θα προβώ
σε ορισμένες τελικές παρατηρήσεις, που πιθανόν να χρη-
σιμεύσουν σε μελλοντικούς ερευνητές των τάσεων παρα-
δοσιοποίησης και σκηνοθετημένης αυθεντικότητας στην
Ελασσόνα, αλλά και σε άλλα αστικά κέντρα.

Καταρχάς, επέλεξα να αναφερθώ σε ένα συγκεκριμένο
θέμα, όπως είναι οι στρατηγικές προώθησης προϊόντων
και συμφερόντων που έχουν σχέση με την τεχνητά δομημένη
«παραδοσιακότητα». Μέσα από την επιτόπια έρευνα, μπό-
ρεσα από τη μια πλευρά να κατανοήσω ότι οι έμποροι δεν
δρουν βάσει τυχαίων σκέψεων, ούτε έχουν ως μέλημά
τους τη διατήρηση των στοιχείων του λαϊκού πολιτισμού,
αλλά έχουν οργανώσει συγκεκριμένες στρατηγικές ως
απάντηση στη δυσμενή οικονομική συγκυρία.

Σήμερα, στα καταστήματά τους αναπτύσσεται και μια
σειρά στρατηγικών που έχουν σχέση με την προβολή
όψεων «παραδοσιακότητας» των τοπικών προϊόντων, γεγονός
που συνδέεται με τις έννοιες των «αγνών» και «ανόθευτων»
αγαθών. Αυτή η προσπάθεια γίνεται τόσο από τους ίδιους
τους εμπόρους όσο και από τις εταιρείες της περιοχής.
Τελικά, όπως αναδεικνύεται από την έρευνα, η στρατηγική
αυτή αποδίδει.

Προσπάθησα να αναδείξω και μια άλλη συχνά «μη ανα-
μενόμενη» εικόνα του λαϊκού πολιτισμού. Ούτως ή άλλως
η παράδοση δεν είναι μια έννοια στατική αλλά δυναμική.
Όμως, συχνά, για λόγους πολιτικούς ή ιδεολογικούς πα-
ρουσιάστηκε παραμορφωτικά ως ένα σχήμα σταθερό και
αναλλοίωτο στο χρόνο. Η πραγματικότητα είναι εντούτοις
διαφορετική.

Στον σύγχρονο λαϊκό πολιτισμό δεν εντάσσονται μόνο
θέματα παραδοσιακά, αλλά όλα όσα αποτελούν εκφάνσεις
της κοινωνικής πραγματικότητας. **Θέματα όπως η σκηνο-
θετημένη αυθεντικότητα ή η προσπάθεια παραδοσιο-
ποίησης είναι φαινόμενα κοινωνικά που είναι άξια μελέτης
από τις κοινωνικές επιστήμες.**

Σε αυτόν τον δρόμο πορεύεται σήμερα η Λαογραφία
στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα στη χώρα μας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΤΗ ΒΕΡΔΙΚΟΥΣΙΑ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2022

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

Το ποτάμι κατεβάζει θάνατο,
με ορμητική επιπλέουσα οργή,
με μεγαλοστομίας οσμή!

Το ποτάμι...

ονειρεύεται της λίμνης τη λήθη,
κει που σήψη σιωπηλή τον κόπο ματαιώνει
και του Καιρού σημάδια δικαιώνει.

Κάποιοι του κάμπου τα πουλιά σωρεύουν λασπωμένα,
Κάποιοι τα ίχνη απ' τις «φωλιές», που'χαν ιδρώτα κι
αίμα.

Κι άλλοι ενορχηστρώνουνε των θυσιών την κοίτη
κι ολημερίς, με κάμερες, κοινοποιούν τον «θύτη» (!)

Βρίσκουν ρυάκια στο μυαλό ευχών και υποσχέσεων
και πλημμυρίδες σχεδιασμών, προβλέψεων και «θέσε-
ων»...

Και κάποια ανώνυμα παιδιά «πληγέντων» και γενναίων
μασούν ελπίδες ποιητών παλιών, όσο και νέων (!),
πως «Μ' ένα αμπέλι κι μια ελιά η Ελλάδα αναγεννιέται»

της Κορίνας Πάντου
φιλόλογου, ποιήτριας και θεατρικής συγγραφέως

Υ.Σ. Μετά την πλημμύρα της Θεσσαλίας
Συλλογή «Επικαιροποίηση»

Η τύχη των Οθωμανικών κτηρίων στην Ελασσόνα

Η Ελασσόνα με την απελευθέρωση τον Οκτώβριο του 1912, βρέθηκε με αρκετά κτήρια τούρκικα (Οθωμανικά), περισσότερα από ό,τι στα χωριά της Επαρχίας Ελασσόνας, γιατί ήταν το διοικητικό κέντρο. Αυτά κατατάσσονταν:

Σε Μουσουλμανικά τεμένη (τζαμιά, τεκέδες, με κτίσματα ιεροδιδασκαλείου και ταφικά μνημεία επιφανών).

Κρατικά κτήρια υπηρεσιών όπως Διοικητήριο του Βοεβόδα, του Καϊμακάμη (Αστυνομίας), του δικαστή (Κατή), της Οικονομικής Υπηρεσίας, Τελωνείο που χτίστηκε μετά το 1881

Στρατώνες (στην περιοχή του σημερινού Γηπέδου και πέριξ, με το ένα τζαμί των Στρατώνων, λεγόμενο. Ένα Στρατιωτικό διώροφο Νοσοκομείο στην περιοχή της συνοικίας Βαρόσι, σήμερα Αμπελόκηποι. Αυτό σώζεται ως σήμερα, γιατί χρησιμοποιήθηκε ως τις μέρες μας ως Σχολείο Ελληνικό.

Σχολείο για τα Τουρκόπουλα (που ήταν άραγε;).

Λουτρό ή Χαμάμ (χρήσης των Τούρκων) που αναφέρεται το 1668 από τον περιηγητή Εβλιγιά Τσελεμπή (ως κτήτωρ – δωρητής ο Μουχαρέμ πασάς που είχε ιδρύσει νερόμυλους στη θέση του γεφυριού της Γιάννενας για να συντηρείται από τα έσοδα) κι αυτού η ακριβής θέση αγνοείται. 6) Διάφορα αρχοντικά σπίτια Μπέηδων που διέθεταν χωριά -τσιφλίκια ή μεγάλες εκτάσεις.

Από αυτά τα κτήρια τα σπίτια, ορισμένα μόνο, κατοικούνταν από Τούρκους μετά το 1912, οι οποίοι επέστρεψαν με εγγυήσεις και αποτέλεσαν την Μουσουλμανική Κοινότητα με έναν Μουφτή ως Πρόεδρο, θεσμό που είχε εφαρμοστεί πρώτα στη Λάρισα και την περιοχή από το 1881. Στον Μουφτή υπάγονταν και τα εναπομείναντα τζαμιά, που είχαν δυσκολίες συντήρησης, καθώς και τα σχολεία όπως των Ραδοσιβίων. Σ' αυτήν την Κοινότητα (Μουφτεία) εντάσσονταν και κάποιοι Αρβανίτες Μουσουλμάνοι τσιφλικάδες στην Κονιατοή και Παλαίκαстро- Παλιμπράκι. Κάποιοι Τούρκοι με δικηγόρους πούλησαν σπίτια και περιουσίες σε Χριστιανούς, μετά το 1912. Με την ανταλλαγή των πληθυσμών έφυγαν οι τελευταίοι

του **Παύλου Λάλου**
συνταξιούχου
δημοσιογράφου
συγγραφέα

Τούρκοι- Μουσουλμάνοι.

Οι Στρατώνες πέρασαν στη δικαιοδοσία του Ελληνικού Στρατού, ερημώθηκαν αφού ο Ελληνικός Στρατός ελάχιστα άτομα εγκατέστησε στην Ελασσόνα, αφού η Απελευθέρωση της Μακεδονίας και συνέχιση του πολέμου απαιτούσαν το Στρατό στα μέτωπα. Τα διοικητικά κτήρια πέρασαν στις Ελληνικές υπηρεσίες, Χωροφυλακή, και λοιπά. Το Τελωνείο έπαψε να λειτουργεί, πουλήθηκε και έγινε Εργοστάσιο Σιγαρέτων Ελασσόνας, μετά ερημώθηκε και τελικά χαρακτηρίστηκε Διατηρητέο Μνημείο και περιήλθε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία (ΥΠΠΟ). Και σήμερα, συντηρημένο, φιλοξενεί αρχαιότητες της περιοχής. Ίσως λειτουργήσει σαν κανονικό Μουσείο. Το Χαμάμ γρεμίστηκε κι η θέση του ξεχάστηκε. Το Τζαμί στη θέση του ση-

μερινού ναού Αγίου Δημητρίου γκρεμίστηκε και το 1927 μπήκαν τα θεμέλια του ναού του Αγίου Δημητρίου που τελείωσε το 1931.

Το τζαμί του Μουχαρέμ πασά στην συνοικία Βαρόσι, το παλιότερο, σώζεται ως σήμερα (χωρίς τον μιναρέ του) υπάγεται στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και συντηρήθηκε, φυλάσσοντας αρχαιότητες. Σωστά το διέσωσε η Αρχαιολογική Υπηρεσία ως μνημείο του Οθωμανικού παρελθόντος, όπως θέλουμε στην Τουρκία να μη γκρεμίζονται οι χριστιανικοί ναοί. Το τζαμί των Στρατώνων (κοντά στη ΔΕΥΑΕ) αγοράστηκε από Έλληνα για χρήση ως αποθήκη, μετά έπεσε η ξύλινη στέγη του και ήταν ως το 2000 χρησιμοποιούμενο από διπλανό συνεργείο Αυτοκινήτων. Η κατεδάφισή του έγινε κάποια στιγμή, ισοπεδώθηκε και δεν βρίσκονται ούτε τα θεμέλιά του. Κι όμως οι επιμελημένοι τοίχοι του άντεχαν και θα μπορούσε η Ελασσόνα (Δήμος) να το κάνει χώρο πολιτισμού, όπως έκαναν τα Τρίκαλα. Τα υπόλοιπα μικρότερα τεμένη (Τεκές κ.ά.) ισοπεδώθηκαν. Όσο για το τούρκικο νεκροταφείο, σήμερα δεν γνωρίζουμε ούτε το σημείο που ήταν.

Κάποια σπίτια και οικόπεδα-χωράφια δόθηκαν από την Επιτροπή Αποκατάστασης (ως ανταλλάξιμα) σε Έλληνες Ποντίους και Μικρασιάτες που ήρθαν το 1922 με την ανταλλαγή πληθυσμών, και συνέβαλαν στην ενδυνάμωση της Ελασσόνας.

ΦΩΤΙΑ

Μες τις κραυγές κοιμήθηκα, την κόλαση φοβήθηκα.
Μαύρο έχω σπίτι, θρυαλλίδα γη
Δεν έχω γλάστρα και δροσάτη αυλή.

Γύρω χορεύει μια ανήλεη φωτιά,
φωτιά που ζώνει μαύρο φίδι στην καρδιά.
Κλαίει πλάι στο ρέμα μια κατάξερη ιτιά
για όλα τ' αγέννητα, τ' αυριανά παιδιά.
Μόνο ένα drowh με σπεκουλάρει από ψηλά.
Φονιάς «αιτός», που με προθέσεις με κοιτά.

Ψάχνω ένα δέντρο για του Αυγούστου τα πουλιά,
και τη γεμάτη, καλαμένα τους φωλιά.
Βρίσκω έναν δρόμο, έναν άχρωμο Καιρό,
χωρίς τον ίσκιο και το γάργαρο νερό...

της **Κορίνας Πάντου**
φιλόλογου, ποιήτριας και θεατρικής συγγραφέως

Υ.Σ. Στον ολέθριο Αύγουστο 2023
Συλλογή «Επικαιροποίηση»

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΟΛΙΧΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ (1506-2021)

Οι παλαιότερες γνωστές μαρτυρίες για τον πληθυσμό της επαρχίας Ελασσόνας, προέρχονται από σχετικά πρόσφατα δημοσιεύματα του Θεσσαλικού Ημερολογίου, τα οποία βασίζονται στις απογραφές των κατακτητών από το έτος 1506 και μετά.

Βάσει αυτών των πληροφοριών, λοιπόν, το 1506 στη Ντούχλιστα (Δολίχη) ζούσαν 3 οικογένειες Οθωμανών, 279 πλήρεις οικογένειες Ελλήνων, 22 οικογένειες χηρών γυναικών και 11 ενήλικοι άγαμοι. Υπολογίζουμε ότι ζούσαν περίπου 1.400 άτομα, τα οποία καλλιεργούσαν σιτηρά, φακές, λινάρι, καννάβι, αμπέλια, έτρεφαν μεταξοσκώληκες, είχαν μελίσσια, και 3.000 περίπου πρόβατα.¹

Το 1521, στη Ντούχλιστα ζούσαν περίπου 1.890 άτομα (365 ελληνικές οικογένειες και 1 οικογένεια μουσουλμάνων),² κατατάσσοντάς την πληθυσμιακά τέταρτη στη σειρά, μετά το Δομένικο, την Τσαριτσάνη και την Ελασσόνα, μεταξύ 56 οικισμών της επαρχίας της Ελασσόνας.

Το 1570 παρατηρείται μείωση του πληθυσμού, για απροσδιόριστους λόγους. Απέμειναν 187 οικογένειες (περίπου 935 άτομα), οι οποίες καλλιεργούσαν σιτάρι, κριθάρι, βίκο, σίκαλη, βρώμη, βαλανίδια και καννάβι για σχοινοποιία. Η κτηνοτροφία είχε μειωθεί αλλά αξιοσημείωτη ήταν η παραγωγή κρασιού.³

Στην επόμενη απογραφή των Οθωμανών, η οποία διενεργήθηκε το 1846 και τα αναλυτικά της στοιχεία θα δημοσιευθούν στον τόμο του Θεσσαλικού Ημερολογίου που θα κυκλοφορήσει την Άνοιξη του 2024, οι κάτοικοι της Ντούχλιστας υπολογίζεται ότι ήταν περίπου 100, καθώς απογράφηκαν 49 άνδρες και αγόρια σε 17 οικογένειες.

Βάσει της απογραφής του 1904, την οποία είχε διενεργήσει το Προξενείο της Ελασσόνας⁴ αναφέρονται 172 μόνιμοι κάτοικοι στη Ντούχλιστα.

Σύμφωνα με τις απογραφές του ελληνικού κράτους από το 1913 έως το 2021,⁵

Ευάγγελος Τσακνάκης
Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό,
MSc Πολιτική Υγείας,
MA Δημιουργική Γραφή

ο πληθυσμός κυμαίνεται ως εξής (έτος/αριθμός κατοίκων): 1913:216, 1921:223, 1928:253, 1940:382, 1951:431, 1961:497, 1971:492, 1981:546, 1991:496, 2001:473, 2011:440, 2021:334.

Στο διάγραμμα αποτυπώνονται οι μεταβολές του πληθυσμού της Δολίχης, βάσει επίσημων απογραφών που διενεργήθηκαν από το οθωμανικό και το ελληνικό κράτος.

ΣΧΟΛΙΑ:

Με βάση τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεση μας διαπιστώνουμε ότι η Δολίχη είχε τον περισσότερο πληθυσμό το έτος 1521 (1890 άτομα) και τον λιγότερο το έτος 1846 (100 άτομα). Η μείωση του πληθυσμού από το 1570 έως το 1846 μπορεί να οφείλεται στη μετανάστευση των κατοίκων ή/και στην εμφάνιση της πανούκλας που αποδεκάτισε τον

πληθυσμό της Θεσσαλίας πολλές φορές.⁶ Σημαντικές πληροφορίες για την κατάσταση του χωριού και για τον πληθυσμό του έδωσαν και περιηγητές που επισκέφθηκαν τη Ντούχλιστα, όπως ο Lion Heuzey (μετά το 1854)⁷ και ο Ν. Γεωργιάδης (1880),⁸ επιβεβαιώνοντας τα απογραφικά δεδομένα.

Ο πληθυσμός της Δολίχης, κατά τον 20ό αιώνα ολοένα και αυξανόταν ώστε από 172 κατοίκους που είχε το 1904, το έτος 1981 έφτασε τους 546 κατοίκους. Από τότε η μείωση είναι συνεχής, προφανώς λόγω της αστυφιλίας, της μετανάστευσης και της γήρανσης των κατοίκων. Και όπως καταγράφηκε στην πρόσφατη απογραφή πληθυσμού (2021) οι κάτοικοι ήταν 334.

1. Σπανός Κ., «Ιστορικά στοιχεία για τη Δολίχη τον 16ο αιώνα», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 75 (Λάρισα 2019) 49-62.

2. Σπανός Β., «Οι οικισμοί της επαρχίας Ελασσόνας στο οθωμανικό κατάστιχο TD 101 του 1521», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 74 (Λάρισα 2018) 3-16.

3. Κιέλ Μ., (μετ. Στ. Σδρόλια). «Πληθυσμός και παραγωγή επτά οικισμών της Ελασσόνας το 1570 κατά το φορολογικό κατάστιχο T.D. 695 (Βαλανίδα, Δολίχη, Δομένικο, Ευαγγελισμός, Πύθιο, Συκιά και Τσαριτσάνη)», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 66 (Λάρισα 2014) 3-16.

4. Ζδάνης Ν., «Πληθυσμιακά στοιχεία για τους οικισμούς της Ελασσόνας το 1904», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 27 (Λάρισα 1995) 246.

5. Βλ. Ελληνική Στατιστική Αρχή, στο www.statistics.gr.

6. Η πανούκλα, γύρω στο έτος 1620 έπληξε την Ελασσόνα, καθώς και τα έτη 1649 και 1667, όπως αναφέρεται σε ενθυμήσεις της Μονής Ολυμπίτισσας. Στις αρχές του 18ου αιώνα η πανούκλα επανεμφανίστηκε στην Ελασσόνα και το έτος 1792 υπάρχουν αναφορές σε μοναστηριακά έγγραφα ότι η πανούκλα είχε μολύνει την Ελασσόνα και όλα τα χωριά της. Βλ. Κώστας Σπανός, «Η πανούκλα στη Θεσσαλία τον 17ο και 18ο αιώνα», Δέλτος, 41 (Αθήνα 2011) 23-26.

7. Lion Heuzey (μετ. G. Polese), «Τα χωριά του θεσσαλικού Ολύμπου στα 1860», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 13 (Λάρισα 1988) 33.

8. Γεωργιάδης Ν., Θεσσαλία, εν Αθήναις 1880, 272.

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ

Φέτος το 2023, συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από την δημιουργία του οικισμού της Αναλήψεως. Κάθε γωνιά της Ελλάδας είναι ποτισμένη με αίμα και δάκρυα των προγόνων μας, που αγωνίστηκαν για την ελευθερία τους. Το ίδιο μπορούμε να πούμε και για την περιοχή της Ανάληψης Ελασσόνας, που αποτελεί χώρο ιστορικής μνήμης. Το 1922 με τη Μικρασιατική καταστροφή, διώχθηκαν από τη γη τους 900.000 Έλληνες, οι οποίοι ήρθαν στην Ελλάδα.

Όσον αφορά τους Ποντίους, μέχρι το 1922, αυτοί που έχασαν τη ζωή τους ξεπέρασαν τις 353.000. γεγονός που συνιστά γενοκτονία που την αναγνωρίζει η πολιτισμένη ανθρωπότητα.

Όσοι τότε γλίτωσαν από το σπαθί κατέφυγαν ως πρόσφυγες στη Νότια Ρωσία, ενώ γύρω στις 400. 000 ομοεθνείς, ομόθρησκοι αδελφοί Έλληνες εκ Πόντου ήλθαν στην Ελλάδα.

Στην περιοχή της Ελασσόνας το 1923, Πόντιοι εγκαταστάθηκαν προσωρινά στα χωριά Καλλιθέα, Λόφος, Ολυμπιάδα, Στεφανόβουνο, Γαλανόβρυση, Τσερνίλο- Τσαρνίλι (το σημερινό Αγιονέρι). και φυσικά στην Ανάληψη.

Κάποια χωριά που ανέφερα, υπήρχαν ήδη. Ο οικισμός, όμως, της Ανάληψης κατοικήθηκε πρώτη φορά τότε! Λέγεται από κάποιους πως αρχικά τους πήγαν κάπου στην περιοχή της Γιάννουλης αλλά, στη συνέχεια, επέλεξαν τον τόπο της Ανάληψης.

Ίσως να φαίνεται παράξενο βλέποντας την σημερινή ανάπτυξη της Γιάννουλης, σε αντίθεση με την υπανάπτυξη της εν λόγω περιοχής. Αρκεί σκεφτεί κανείς ποιο είναι καλύτερο μέρος, συγκρίνοντας το κλίμα, το έδαφος με τα ρέματα, την δυνατότητα ανάπτυξης του ιδιαίτερου αυτού τόπου, που με το πέρασμα των χρόνων τον έχει αφήσει αβοήθητο η πολιτεία.

Οι αδελφοί Πόντιοι έχοντας αφήσει πίσω το βίος τους, ήταν πάμφτωχοι, «χωρίς στον ήλιο μοίρα». Το τότε Κράτος αποφάσισε να βοηθήσει αυτούς τους ικανούς και εργατικούς ανθρώπους. Έτσι, τον Οκτώβριο του 1923 ιδρύθηκε βάσει του πρωτοκόλλου της Γενεύης η «Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ)» κι ανέλαβε, με τη βοήθεια του κράτους, το έργο της στέγασης και της παραγωγικής απασχόλησης των προσφύγων.

Η αγροτική αποκατάσταση προέβλεπε επίσης τη διανομή στους πρόσφυγες κλήρων, 35 στρέμματα, που δεν αποτελούσαν ενιαία έκταση και ποίκιλλαν ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας και το μέγεθος της οικογένειας. Στους αγρότες παραχωρήθηκαν επιπλέον εργαλεία, σπόροι και ζώα για τις καλλιέργειες των χωραφιών τους. Έτσι, με την συνεργασία του Υπουργείου Γεωργίας και της Εκκλησίας της Ελλάδος, για την αποκατάσταση ακτημόνων προσφύγων καλλιεργητών έγινε απαλλοτρίωση αγροτεμαχίων εκκλησιαστικής περιουσίας.

Συγκεκριμένα για την Ανάληψη, αιμοδότης της περιοχής ήταν η Ιερά Μονή Αναλήψεως του Σωτήρος. Πρέπει να σημειωθεί πως η Μονή πρωτοστάτησε σε προσφορά και δωρεές, όπως, εκτός αυτού του χωριού, στην ανέγερση του νέου Ιερού Ναού του Αγίου Δημητρίου Συκέας το 1879 και την ανέγερση του Δημοτικού Σχολείου Συκέας.

του **Ιωάννη Δαρή**
θεολόγου
αστυνομικού

Εκείνον τον καιρό το Μοναστήρι της Αναλήψεως κατείχε παρά πολύ μεγάλη περιουσία. Είχε 11. 000 στρ. αγροκτήματα και ένα λιβάδι 6. 000 στρ.

Έδωσε υπέρ των ακτημόνων Ποντίων για την δημιουργία και την διαβίωση του οικισμού σχεδόν όλην την περιουσία του, δηλαδή 15. 000 στρ.

Φυσικά, και το όνομα του χωριού δεν θα μπορούσε να ήταν άλλο. Ονομάστηκε «Ανάληψη». Όχι «Καλύβια Αναλήψεως». Τα καλύβια και τα μαντριά είναι γύρω γύρω (ίσως, αυτή η ονομασία επηρεάστηκε από έναν πολύ μικρό και παλιό οικισμό, στην πλευρά του Λάκου που έρχεται από το Παλιοχώρι, στους λόφους προς το Βίζι, που λεγόταν Καλύβια).

Συνοπτικά: Το 1923 ήρθαν προσωρινά οι Πόντιοι στον τόπο της Ανάληψης. Με τις παραχωρήσεις του Μοναστηριού, όσοι έμειναν, έλαβαν γη. Ο οικισμός, φέρεται, να έγινε τα έτη 1924-25. Η διανομή του κλήρου της γης πραγματοποιήθηκε μέσα στα επόμενα χρόνια.

Οι περισσότεροι Πόντιοι απ' αυτούς που ήρθαν πρώτοι και έκτισαν την Ανάληψη κατάγονταν από την σημερινή πόλη Φάτζα του Πόντου, παραλιακή πόλη στη Μαύρη Θάλασσα. Είναι η Σίδη ή Φαδισάνη ή Φάδισα, όπως τη λέγανε αργότερα, των αρχαίων και βυζαντινών χρόνων. Βρισκόταν ανάμεσα στην Οινόη και τα Κοτύωρα.

Ο ελληνικός πληθυσμός της Φάτζας ήταν περίπου 3.500. Είχε την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου και λειτουργούσαν δύο Ελληνικά σχολεία, ένα πεντατάξιο Παρθεναγωγείο και ένα εξατάξιο δημοτικό αρρεναγωγείο, μαζί με δυο νηπιαγωγεία. Οι Έλληνες της Φάτζας από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως την Ανταλλαγή υπέστησαν Επίσης, κάποιοι Πόντιοι ήρθαν απ' το χωριό Ασαρτζούχ της Νεοκαισάρειας. Κι όπως είναι γνωστό, η Νεοκαισαρεία του Πόντου είναι η πατρίδα του Μεγάλου Βασιλείου, ενός από τους τρεις Ιεράρχες.

Οι αδελφοί μας Πόντιοι στα όμορφα και γόνιμα εδάφη του Πόντου ήταν άνθρωποι νοικοκυραίοι, πλούσιοι με υψηλού επιπέδου κουλτούρα. Ξεκληρίστηκαν, άφησαν πίσω περιουσίες, τις οποίες ποτέ δεν τους δόθηκε η ευκαιρία να διεκδικήσουν.

Μια ανείπωτη καταστροφή, που να μην την γνωρίσει ούτε ο εχθρός. Παρ' όλα αυτά, η εγκατάσταση τους στην περιοχή μας, ανέβασε το τοπικό οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο. Άνθρωποι με μεράκι, γνώσεις για τις καλλιέργειες, εμπορικό μυαλό. Ακόμη και η μόρφωση τους ήταν σπουδαία.

Προσωπικά θαύμαζα τους παλιούς Ποντίους, γιατί, εκτός της ποντιακής διαλέκτου, μιλούσαν σωστά τα Ελληνικά. Με καλή σύνταξη λογού, όμορφες λέξεις και χωρίς να κόβουν τα φωνήεντα, όπως κάνουμε οι ντόπιοι θεσσαλοί.

Στην Ανάληψη, χτισμένη σε υψόμετρο 230 μέτρων, στην κοιλάδα της Ποταμιάς, πάνω σε έναν μικρό λοφίσκο, κατοικούσαν χρόνια ολόκληρα άνθρωποι, που είχαν κτηνοτροφικές μονάδες και ήταν η βάση για το «κατέβασμα» κατοίκων από τον παλαιότερο οικισμό της Παλιάσκας και βέβαια από την ορεινή και όμορφη Βερδικούσια. Μετά τον

(Συνέχεια στη σελίδα 15)

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟ ΤΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ ΤΟ 1822

Η περιοχή του Ολύμπου, η κατεχοχήν ένδοξη περιοχή του ελληνικού χώρου, μολονότι σ' αυτήν δραστηριοποιήθηκαν ηγετικές μορφές του προεπαναστατικού αρματολισμού, όπως άλλωστε το δείχνουν και τα τόσα δημοτικά τραγούδια (καπετάν Ζήδρος, Πάνος Τσάρας, Νικοτσάρας, Τζαχειλαίοι, Ταμπάκης κ.ά), δεν επαναστάτησε το 1821, όπως έκαναν τα άλλα τμήματα της χώρας μας, αλλά το 1822. Δεν είναι δύσκολο να αντιληφθούμε τον λόγο.

Η περιοχή βρίσκεται ανάμεσα στη Λάρισα και στη Θεσσαλονίκη, στις δύο αυτές πόλεις που ήταν μεγάλα στρατιωτικά κέντρα. Κάθε απόπειρα επανάστασης θα αντιμετωπιζόταν αμέσως με μεγάλες δυνάμεις των Οθωμανών και η επανάσταση θα καταπνιγόταν στο αίμα. Το δεύτερο έτος της Επανάστασης, οπότε μεγάλο μέρος των οθωμανικών δυνάμεων είχαν κατεβεί τη Νότια Ελλάδα, θεωρήθηκε ευνοϊκότερο για την έναρξη της επανάστασης στην περιοχή. Για τον σκοπό αυτό έπρεπε να γίνει η σχετική προετοιμασία, για την πραγματοποίηση της οποίας συνέβαλε σημαντικά ο αγωνιστής της Επανάστασης Νικόλαος Κασομούλης, από τη Σιάτιστα, μετέπειτα γραμματικός του αρματολού του Ασπροποτάμου Νικολού Στουρνάρη και α-πομνημονευματογράφος της Επανάστασης. Για την προετοιμασία της επανάστασης, στάλθηκαν στο Άργος πρόσωπα της περιοχής του Ολύμπου, στα τέλη του Σεπτεμβρίου 1821.

Οι απεσταλμένοι φθάνοντας στο Άργος συνενοήθηκαν με τον Δημήτριο Υψηλάντη, για το ποιες ενέργειες έπρεπε να κάνουν, ώστε το αποτέλεσμα να είναι αυτό που πρέπει. Οι πρόκριτοι της Ύδρας και των Σπετσών έστειλαν γράμματα στους Ολύμπιους και στα μοναστήρια του Αγίου Όρους για να βοηθήσουν τους επαναστάτες και ο Υψηλάντης εξέλεξε ως αρχηγό της επανάστασης του Ολύμπου τον υπασιπιστή του Γρηγόριο Σάλλα.

Η επιλογή αυτή όμως δεν υπήρξε η κατάλληλη. Η αποτυχία της επανάστασης, πέρα από τις πολλές δυσκολίες του εγχειρήματος, οφείλεται και στον Σάλλα. Η επανάσταση άρχισε στην περιοχή του Κολινδρού της Κατερίνης. Μετά τις αψιμαχίες εκεί και στον ανατολικό Όλυμπο, οι επαναστάτες κατευθύνθηκαν προς τα δυτικά του Ολύμπου, χωρίς να συναντήσουν αντίσταση, μια και στην ορεινή περιοχή δεν υπήρχε στρατός.

Έφτασαν στον ορεινό βλαχόφωνο Κοκκινοπλό, όπου συνάντησαν τους Ολύμπιους καπεταναίους Γούλα Δράσκου και Τόλιο Λάζου, οι οποίοι δεν είχαν μαζί τους αξιόλογη στρατιωτική δύναμη. Ταυτόχρονα με τους επαναστάτες, έφτασε στην πεδινή περιοχή του Πυθίου οθωμανικός στρατός για να αντιμετωπίσει τους επαναστάτες.

Οι καπεταναίοι αμύνθηκαν 2 ημέρες στις ισχυρές οθωμανικές δυνάμεις και τελικά υποχρεώθηκαν να αναχωρήσουν για το Λιβάδι. Τα γεγονότα αυτά περιέγραψε με τον τρόπο του ο προηγούμενος του Σπαρμού Παρθένιος ως εξής: Τον Απρίλιο του 1822 έφτασε στον Κοκκινοπλό ο καπετάν Λιόλιος, αρματολός του βόρειου Ολύμπου, ανεψιός του Τόλιου

του Κώστα
Σπανού
συγγραφέα
εκδότη του περιοδικού
«Θεσσαλικό Ημερολόγιο»

Λάζου, και «ετζάκοσεν» όλο το χωριό, δηλαδή ξεσήκωσε τους Κοκκινοπλίτες για να συμμετάσχουν στην επανάσταση. Στην ενέργειά τους αυτή είχαν βοηθούς τον προεστό Μανολάκη και τον αδελφό του Κατσηγιάννη. Αυτόν τον καιρό οθωμανοί στρατιώτες έφτασαν στο κονιαροχώρι Αυλές, ένα χωριουδάκι ανάμεσα στη Δολίχη και στο Πύθιο και πυρπόλησαν μερικά σπίτια. Αμέσως μετά πήγαν στο διπλανό Σέλος (Πύθιο) και αφού λεηλάτησαν τα σπίτια έκαψαν τον πύργο του. Από το Πύθιο κατευθύνθηκαν βιαστικά προς τον επαναστατημένο Κοκκινοπλό. Οι επαναστάτες άφησαν τον Κοκκινοπλό και κατέβηκαν στην πεδινή περιοχή του Πυθίου για να συναντήσουν τους Οθωμανούς. Στη μάχη όμως που έδωσαν ηττήθηκαν και σκοτώθηκαν 4 επαναστάτες (κλέ-

πτες). Η είδηση των επαναστατικών γεγονότων κινητοποίησε και τους Οθωμανούς της Ελασσόνας. Ο διοικητής (βοεβόδας) της Ελασσόνας Μπεκέρ και δύναμη (ασκέρια) του Ρουσίτ πασά πήγαν πρώτα στον Κοκκινοπλό, όπου δεν βρήκαν επαναστάτες και έκαψαν τα μισά σπίτια του χωριού. Ευτυχώς δεν πήραν αιχμάλωτους κάποιους χωριανούς (μόνο ότι δεν εσκλάβωσαν ανθρώπους). Μερικοί Οθωμανοί, ακολουθώντας την πορεία των επαναστατών πήγαν στη Μηλιά της Πιερίας, πατρίδα των κλεφταρματολών Λαζαίων, άλλοι πήγαν στην Κατερίνη και άλλοι στη Λάρισα. Στην περιοχή της Κατερίνης οι Οθωμανοί προέβησαν σε λεηλασίες και αρπαγές και αιχμαλωσία Ελλήνων.

Ακόμα, από το μοναστήρι της Πέτρας άρπαξαν τα πάντα. Στα γεγονότα πρωτοστατούσαν ο Τόλιος Λάζος και ο Διαμαντής Νικολάου Ολύμπιος, αλλά οι υπέρτερες οθωμανικές δυνάμεις τούς εξουδετέρωσαν, με αποτέλεσμα και καταφύγουν στο μοναστήρι της Μακρυράχης. Στις αψιμαχίες που σημειώθηκαν στο μοναστήρι αυτό σκοτώθηκαν πολλοί Χριστιανοί και Οθωμανοί. Οι τελευταίοι, σε αντίποινα για τις απώλειές τους, έκαψαν πολλές εκκλησίες και πολλά χωριά. Ο παπα-Παρθένιος αναφέρει ότι όσοι επαναστάτες παραδόθηκαν (προσκύνησαν), μετφέρθηκαν στη Λάρισα, όπου τους αποκεφάλισαν.

Ο βοεβόδας της Ελασσόνας Μπεκέρ κάλεσε στο κονάκι του τους προεστούς της Ελασσόνας, Σταμάτη Καλογιάννη και Χατζη-Αναστάση από το Λιβάδι και τους σκότωσε, κατηγορώντας τους ως συμμετέχοντες στην επανάσταση. Φαίνεται πως ο παπα-Παρθένιος, μολονότι βρισκόταν στο μοναστήρι του Σπαρμού, συγκέντρωνε πληροφορίες από πολλά μέρη της Θεσσαλίας. Έτσι δικαιολογείται η αναφορά του στα γεγονότα τα οποία σημειώθηκαν στη Μακρινίτσα του Πηλίου, τόσο το 1821 όσο και το 1822. Λόγω της επανάστασης του Ολύμπου, από χωριά της περιοχής διέρχονταν συνεχώς οθωμανικά στρατεύματα, ερχόμενα από τη Θεσσαλονίκη μέσω της Κοζάνης και των Σερβίων.

Τα στρατεύματα αυτά λεηλατούσαν τους κατοίκους των χωριών του οροπεδίου της Περραιβίας, τους ανάγκαζαν να τους παρέχουν κονάκι, δηλαδή να τους φιλοξενούν στα σπίτια τους, με αποτέλεσμα οι απελπισμένοι κάτοικοι του Πυθίου (Σελιώτες) το εγκατέλειψαν και το χωριό ερήμωσε. Προς τα πού πήγαν δεν το αναφέρει στην μακροσκελή εν-

θύμησή του ο παπα-Παρθένιος. Καταφύγιο πρέπει να βρήκαν στις πλαγιές του Ολύμπου μέχρι να ηρεμήσει η κατάσταση.

Η ενθύμησή του φώτισε λιγάκι την περιοχή του δυτικού Ολύμπου το 1822.

Οι λόγοι της αποτυχίας της επανάστασης του Ολύμπου είναι πολλοί και διάφοροι. Ο βασικότερος λόγος είναι ο ακατάλληλος για την περίσταση αρχηγός. Ο Σάλλας, μολονότι είχε την έγκριση του Δημητρίου Υψηλάντη, αποδείχθηκε μικρότερος των περιστάσεων και επιπλέον δεν ήταν παραδεκτός από όλους τους Ολύμπιους καπεταναίους. Μετά το άδοξο τέλος της επανάστασης, ο Σάλλας περιέπεσε σε γενική ανυποληψία.

Επιπλέον, οι καπεταναίοι είχαν και αυτοί τις διχογνωμίες τους, εξαιτίας των παλιών ερίδων τους ως προς τον χώρο των αρματολικίων τα οποία κατείχαν και της αντιζηλίας και της διχόνοιας που ήταν σοβαρός ανασταλτικός παράγοντας της δράσης τους.

Οι μάχες και οι αψιμαχίες διεξήχθησαν υπό την ευθύνη των καπεταναίων του Ολύμπου, οι οποίοι όμως ήταν έμπειροι στον κλεφτοπόλεμο, αλλά ήταν εντελώς άπειροι για πόλεμο εκ του συστάδην και κατά μέτωπο με τακτικό στρατό. Ακόμα

και ο τοπικός αρχηγός Διαμαντής Νικολάου, μολονότι ήταν γενναίος, δεν υπήρξε ικανός όσο έπρεπε για να αντιμετωπίσει τον τακτικό οθωμανικό στρατό. Η έλλειψη, λοιπόν, ενός ικανού αρχηγού συνέβαλε στο να εξαρθούν οι σοβαρές διχογνωμίες και οι αντιζηλίες των καπεταναίων και η δράση τους να μην είναι συντονισμένη.

Επιπλέον, οι καπεταναίοι των γειτονικών περιοχών δεν ήρθαν προς ενίσχυση διότι δεν πίστευαν στην επιτυχία του επαναστατικού κινήματος.

Μολονότι η επανάσταση έληξε άδοξα, **η συνεισφορά των Ολυμπίων στην απελευθέρωση της Ελλάδας υπήρξε σημαντική**. Όλοι τους κατέβηκαν στην Νότια Ελλάδα και πλαισίωσαν τα εκεί επαναστατικά στρατεύματα, συμμετείχαν σε πολλές μάχες και αψιμαχίες.

Αρκετοί έπεσαν στον βωμό της πατρίδας και πολλοί μη μπορώντας να επιστρέψουν στον τόπο τους, από τον φόβο των αντιποίνων, εγκαταστάθηκαν στο νεοϊδρυμένο ελληνικό κράτος, στην περιοχή της Φθιώτιδας και κυρίως στη Νέα Πέλλα της Αταλάντης με πολλούς Μακεδόνες. www.thessaliko.gr

100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ

(Συνέχεια από τη σελίδα 12)

Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, κατέβηκαν στην Ανάληψη και κτηνοτροφικές οικογένειες καταγόμενες από τα ορεινά χωριά της Καλαμπάκας και, κυρίως, από το ωραιότατο χωριό Μαυρέλι, στις κορφές των Αντιχασίων (1130 μ. υψόμετρο) του νομού Τρικάλων.

Έτσι και αλλιώς είχαν σχέση με την περιοχή καθώς ο κλήρος του Μαυρελίου γειτόνευε με αυτόν της Συκέας. Την περίοδο 1925-28 οι Συκιώτες και οι Μαυρελίτες αγόρασαν με κανονικά συμβόλαια αγοραπωλησίας τον Κοκκινόλογο από τουρκαλβανούς γαιοκτήμονες, οι οποίοι είχαν καθίσει στον σβέρκο μας από την εποχή του Αλη-Πασά.

Όπως οι Πόντιοι, επίσης και οι Μαυρελίτες ανέδειξαν την περιοχή. Άνθρωποι ευχάριστοι, δεκτικοί, κοινωνικοί, με αυξημένο αίσθημα της τιμής και δεμένες οικογένειες, έχουν δημιουργήσει κτηνοτροφικές μονάδες-πρότυπα και πρωτοπορούν στην ανάδειξη νέων μεθόδων για την βελτίωση της κτηνοτροφικής παράγωγης.

ΠΗΓΕΣ:

1. Υπουργείο Παιδείας, Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (Γ Λυκείου Ανθρωπιστικών Σπουδών).
2. Giuseppe Motta (2013). *Less than Nations: Central-Eastern European Minorities after WWI*. 1. Cambridge Scholars Publishing. σελ. 365.
3. Γ. Γιαννακόπουλος, Προσφυγική Ελλάδα, ΚΜΣ, Αθήνα 1992.
4. Κώστας Σπανός, «Η πρόθεση της Μονής Αναλήψεως Ελασσόνας. Οι οικισμοί και τα ονόματα των αφιερωτών τους (Νέα στοιχεία για την πατρίδα του Ιωσήφ των Ρωγών), (1803), Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 64 (Λάρισα 2013), σελ. 300.
5. Ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή κο Ανδρόνη Ανδρόνικο για τις πληροφορίες, που μου παρέιχε.
6. Ευχαριστώ θερμά τον κο Κώστα Συβρίδη για τις πληροφορίες, που μου παρέιχε.
7. Φοίβος Καζάκης, «Η πώληση του τσιφλικιού το Κόκκινόλογου στους κατοίκους της Συκιάς Ελασσόνας και του Μαυρελίου της Καλαμπάκας (1925)», Θεσσαλικό Ημερολόγιο, τ. 53, (2008), σ. 275.

ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ – ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΑ

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗΣ – ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΕΜΑΣ.
ΣΕ 10 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Τι είναι η αυτοεκτίμηση;

Η αυτοεκτίμηση σχετίζεται με την αξία που αποδίδουμε στην ύπαρξή μας. Η έννοιά της περιέχει νοητικές και συγκινησιακές διεργασίες. Το νοητικό στοιχείο αφορά την αξιολόγηση των πράξεων στην διάρκεια της μέχρι τώρα ζωής μας, ενώ το συγκινησιακό αφορά την ανάπτυξη αποδοχής του εαυτού μας, αυτοσεβασμού, αυτοπεποίθησης (εμπιστοσύνης δηλαδή στις ικανότητές μας). Προφανώς, οι δύο αυτές διαστάσεις της αυτοεκτίμησης είναι απόλυτα αλληλένδετες. Όσο πιο θετική είναι η αξιολόγηση των πράξεών μας, τόσο περισσότερη αυτοπεποίθηση και αυτοσεβασμό αναπτύσσουμε, ενώ ισχύει και το αντίθετο: Τα συναισθήματα προς τον εαυτό μας επηρεάζουν την αυτοαξιολόγησή μας.

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να θέσουμε ένα ερώτημα: Πόσο ρεαλιστικά είναι τα κριτήρια, με τα οποία αξιολογούμε τις πράξεις μας και με ποιον τρόπο μια όχι αρκετά ρεαλιστική αυτοαξιολόγηση επηρεάζει τις μελλοντικές μας αποφάσεις;

2. Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης;

Η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης αποτελεί βιο-ψυχο-κοινωνική διεργασία, όπως όλα τα φαινόμενα που αφορούν την ανθρώπινη ύπαρξη. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της είναι οι εξής:

α) Η πρωταρχική σχέση που αναπτύσσει το βρέφος με την μητέρα του.

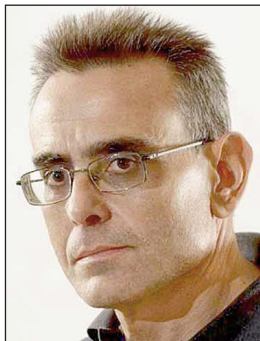
β) Η αγάπη που παίρνουμε στα πρώτα, ιδίως, χρόνια της ζωής μας.

γ) Η αποδοχή, ο σεβασμός, η εκτίμηση, παίρνουμε από τους ανθρώπους του περιβάλλοντός μας (οικογενειακού, εκπαιδευτικού, εργασιακού, φιλικού κλπ) σε όλη την διάρκεια της ζωής μας.

δ) Η ιδιοσυγκρασία μας.

3. Πώς επιδρά η πρωταρχική σχέση ανάμεσα στο βρέφος και στην μητέρα στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης;

Η έρευνα σε ανθρώπους και ζώα δείχνει ότι, μόλις γεννηθεί ένα μωρό, αναπτύσσει μια συγκινησιακή προσκόλληση, σύνδεση, με την μητέρα του ή το πρόσωπο που την υποκαθιστά. Από την ποιότητα και την εξέλιξη αυτού του δεσμού εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό η συνολική εικόνα που σχηματίζουμε για τον εαυτό μας. Βέβαια το μωρό αναπτύσσει στην συνέχεια και άλλους δεσμούς, αλλά φαίνεται ότι η πρωταρχική αυτή σχέση με την μητέρα παίζει καθοριστικό ρόλο. Η μητρική παρουσία με σταθερή διαθεσιμότητα, αποδοχή και αγάπη είναι αναγκαία για την επιβίωση του μωρού στις πρώτες εβδομάδες της ζωής του, ενώ παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ικανότητας για ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και αυτοεκτίμησης. Πειραματικά έχουν βρεθεί τρεις τύποι συγκινησιακής προσκόλλησης ανάμεσα στα βρέφη και τις μητέρες τους. Η ασφαλής προσκόλληση αφορά βρέφη, που χρησιμοποιούν την μητέρα σαν βάση για εξερεύνησεις. Αν η μητέρα απομακρυνθεί για λίγο και επιστρέψει, την χρησιμοποιούν σαν πηγή ανακούφισης και επαφής. Τα μωρά που αναπτύσσουν ανήσυχη – αποφευκτική προσκόλληση χρησιμοποιούν επίσης την μητέρα σαν βάση για εξερεύνηση, αλλά, αν απομακρυνθεί και στην συνέχεια επιστρέψει η

του Δρα Ιωάννη
Σιγάλα
παιδοψυχιάτρου

μητέρα, την αποφεύγουν προσωρινά και απομονώνονται. Τέλος η ανήσυχη – αμφίθυμη προσκόλληση αφορά βρέφη που, στην επανεμφάνιση της μητέρας αντιδρούν με θυμό, αναζητούν αμέσως επαφή, ενώ παράλληλα απορρίπτουν τις προσπάθειές της να ανακουφίσει το άγχος τους.

4. Πώς επιδρά η αγάπη που παίρνουμε στα πρώτα χρόνια της ζωής μας στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης;

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα αποτελεί ουσιαστικά συνέχεια του προηγούμενου θέματος, της συγκινησιακής προσκόλλησης. Σαν παιδιά αξιολογούμε τον τρόπο της ζωής μας και, κατά συνέπεια τον εαυτό μας, ανάλογα με τον βαθμό που διαπιστώνουμε ότι μας αγαπούν, μας σέβονται

και τελικά μας αποδέχονται οι γονείς μας, καθώς και όλοι οι υπόλοιποι άνθρωποι του περιβάλλοντός μας. Η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης στα παιδιά μας, λοιπόν, δεν μπορεί παρά να σχετίζεται με την αγάπη μας προς αυτά. Όμως, ενώ συνήθως η αγάπη προς τα παιδιά μας είναι δεδομένη, η έκφρασή της δεν έχει πάντοτε σαν αποτέλεσμα την αναμενόμενη αυτοεκτίμηση. Η αγάπη είναι συναίσθημα που, όπως όλα τα συναισθήματα, εκφράζεται με συγκεκριμένες πράξεις. Γεννιέται λοιπόν το ερώτημα: Ποιες είναι οι κατάλληλες πράξεις αγάπης, με τις οποίες θα ενισχύσουμε την αυτοεκτίμηση των παιδιών μας; Στο ερώτημα αυτό μπορούν να δοθούν μόνο κάποιες γενικές απαντήσεις:

α) Οι πράξεις αυτές είναι ανάλογες με την εξελικτική φάση στην οποία βρίσκεται το παιδί μας. Για παράδειγμα όλοι καταλαβαίνουμε ότι άλλες πράξεις αγάπης είναι κατάλληλες για ένα βρέφος 6 μηνών και άλλες για έναν έφηβο.

β) Οι πράξεις αυτές δεν σχετίζονται συνήθως με τους φόβους και τις ανασφάλειες μας. Συχνά μια πράξη αγάπης που στοχεύει στην ανάπτυξη αυτοεκτίμησης, ίσως δυσκολέψει προσωρινά την ζωή του παιδιού μας ή την δική μας. Για παράδειγμα αν επιτρέψουμε στο παιδί μας να σπουδάσει ή να εργαστεί στο εξωτερικό ή αν του αρνηθούμε οικονομική βοήθεια, επειδή διαπιστώνουμε ότι δεν κινητοποιείται αρκετά για ανεύρεση εργασίας.

γ) Άλλες πράξεις αγάπης είναι κατάλληλες για τον πατέρα, άλλες για την μητέρα, άλλες για τους παππούδες και γιαγιάδες.

δ) Ποτέ δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι για το αποτέλεσμα μιας πράξης μας. Μαθαίνουμε και από τα λάθη μας. Ο μόνος τρόπος να μη κάνουμε λάθος είναι να μη προσπαθήσουμε καθόλου. Αλλά είναι απαραίτητο να προσπαθούμε να δίνουμε έμπρακτα αγάπη και φροντίδα στα παιδιά μας!

Συμπερασματικά αξίζει να αναφερθούν τα αποτελέσματα μιας ιδιαίτερα έγκυρης και μακροχρόνιας έρευνας, που τονίζουν ότι η ποιότητα της αποδοχής και της αγάπης που παίρνουμε στα πρώτα χρόνια της ζωής μας από όλους τους κοντινούς μας ανθρώπους, αποτελούν το κυριότερο παράγοντα για την μελλοντική μας ικανότητα να αναπτύσσουμε οικείες σχέσεις, να συμμετέχουμε στις κοινωνικές διαδικασίες, να έχουμε επαγγελματική επιτυχία, να είμαστε δημιουργικοί, να εμπιστευόμαστε τον εαυτό μας, να ζούμε ευτυχισμένοι ακόμα και στα βαθιά γεράματά μας.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

ΜΕΡΟΣ 2ο

Στην πραγματικότητα η κοινωνική καταγωγή και τα περιβάλλοντα μέσα στα οποία μεγαλώνουμε, η οικογένεια, το σχολείο και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, με την οργάνωση και τη συλλογική τους μνήμη, αναδεικνύονται στατιστικά ως οι ισχυρότεροι παράγοντες στη διαμόρφωση της κοινωνικής συμπεριφοράς, όπως π.χ. της σχολικής επίδοσης και της κοινωνικοοικονομικής επιτυχίας.

Την διαφορετικότητα, την ποικιλομορφία που υπάρχει ανάμεσα στα άτομα, είναι επικίνδυνο να την ερμηνεύουμε ως διαφορά ικανοτήτων. (Γρηγοριάδου...2001).

Ο **Β. Χαραλαμπίδης**, εφαρμόζοντας επιστημονικές αρχές στην οικογενειακή και σχολική αγωγή, καταγράφει τους λόγους της διαιώνισης της αδικίας σε βάρος των γυναικών. Υπεύθυνη γι' αυτήν τη σκλαβιά και τυραννία είναι η ταξική κοινωνία, που στέρησε τις γυναίκες από το δικαίωμα συμμετοχής στις ανώτερες κοινωνικές λειτουργίες και έκανε τους άνδρες αφέντες σε όλους τους τομείς. Υπεύθυνη είναι η **ανθρώπινη προκατάληψη**, που εμποδίζει την ισότιμη και ομότιμη σχέση του άνδρα και της γυναίκας, που δε στηρίζεται σε βιολογικούς και ψυχολογικούς λόγους, που θεμελιώνεται σε έναν καλοδουλεμένο ανδρικό μύθο, με τον οποίο εξιδανικεύεται ο άνδρας και υποβαθμίζεται η γυναίκα, με σκοπό να ενισχύεται το πνεύμα της υποταγής και να διαιωνίζεται η εξάρτηση της γυναίκας από τον άνδρα. Υπεύθυνη δεν είναι η έλλειψη από τον κόσμο των γυναικείων δημιουργικών και παραγωγικών ικανοτήτων, αλλά η ανδρική ψευτοδιανόηση, που έχοντας στα χέρια της τη δύναμη, παρουσίασε σε εφημερίδες, περιοδικά, έντυπα και σχολικά βιβλία τις δικές της λανθασμένες απόψεις ως τεκμηριωμένες επιστημονικά αλήθειες. (Β. Χαραλαμπίδης, 1987)

Επεκτείνοντας το θέμα των ανισοτήτων, παρατηρούμε πως όσοι πρωταγωνίστησαν στις Μεγάλες διακηρύξεις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αμέσως μετά έσπευσαν να τις παραβιάσουν, υπεράνω, βέβαια, κάθε υποψίας, λόγω «εντίμου και ηθικοτάτου παρόντος». Οι αχανείς φυτείες **στις αποικίες του «Νέου Κόσμου»**, είχαν ανάγκη από χιλιάδες φτηνά εργατικά χέρια και οι καπιταλιστές βρήκαν αμέσως τη λύση: τη μαζική χρησιμοποίηση των σκλάβων από την Αφρική. Ο ρατσισμός ήταν ιδεολογία που κάλυπτε το χάσμα ανάμεσα στις διακηρύξεις της «ελευθερίας» και τη στυγνή πραγματικότητα.

Η ρατσιστική ιδεολογία της «βιολογικής κατωτερότητας» έφτασε στο απόγειό της την **εποχή του ναζι-**

της Δρ Ευαγγελία
Ράπτου

μεταδιδακτορικής
ερευνήτριας
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τ. Ε.Π.Α.Ε.Σ.

σμού στη Γερμανία. Εκατομμύρια «κατώτεροι» Εβραίοι βρήκαν φρικιαστικό θάνατο στα στρατόπεδα συγκέντρωσης του Χίτλερ. Αυτό το φοβερό έγκλημα, όμως, έδωσε τη χαριστική βολή στο «βιολογικό ρατσισμό». Μετά το ολοκαύτωμα οι θεωρίες των ανώτερων και κατώτερων φυλών εξαφανίστηκαν. Οι **ανακαλύψεις της σύγχρονης γενετικής απέδειξαν ότι το ανθρώπινο είδος αποτελεί μια και μόνο μοναδική φυλή, ανεξάρτητα από το χρώμα του δέρματος ή το σχήμα των ματιών που έχει ο καθένας.**

Και πρόσφατα η αποκωδικοποίηση του ανθρώπινου γονιδιώματος απέδειξε ότι δεν υπάρχει βιολογική βάση για το διαχωρισμό σε φυλές. Έγινε προσπάθεια, δηλαδή, να

διαβαστεί η «ιερογλυφική» γραφή του κώδικα, στον οποίο είναι γραμμένες οι οδηγίες για τη δημιουργία ενός ανθρώπου.

Πριν λίγα χρόνια οι ερευνητές ανακοίνωσαν τα πρώτα συμπεράσματα: τον πολύ μικρότερο από τον αναμενόμενο αριθμό των γονιδίων που περιέχονται στο ανθρώπινο γενετικό υλικό (περίπου 30.000 αντί των 100.000) και η τεράστια γενετική ομοιότητα μεταξύ των ανθρώπων.

Οι επιστήμονες συνέκριναν τμήματα DNA από ανθρώπους διαφορετικών περιοχών. Η σύγκριση κατέδειξε ότι **δύο οποιοιδήποτε άνθρωποι ανεξάρτητα από την προέλευσή τους είναι γενετικά ταυτόσημοι κατά 99,9%. Το υπόλοιπο 0,01% είναι αυτό που κάνει τον καθένα από εμάς ξεχωριστό.**

Οι ρατσιστικές μελέτες του DNA κατέδειξαν ότι τα χαρακτηριστικά αυτά ελέγχονται από μικρό αριθμό γονιδίων τα οποία μεταλλάχθηκαν ως ανταπόκριση και **προσαρμογή στις περιβαλλοντικές συνθήκες.** Έτσι, οι πληθυσμοί που κατοικούν γύρω από τον ισημερινό ανέπτυξαν σκούρο χρώμα, ώστε να προστατεύονται από την αυξημένη, στις περιοχές αυτές, υπεριώδη ακτινοβολία.

Αντίθετα, οι πληθυσμοί που εξελίχθηκαν γύρω από τους πόλους ανέπτυξαν διάφανο λευκό δέρμα, προκειμένου να μπορούν να εκμεταλλευτούν το λιγοστό φως για την παραγωγή βιταμίνης D. Ο μύθος των μεγάλων γενετικών διαφορών μεταξύ των «φυλών» αποκαθλώνεται από το βάρος των γενετικών δεδομένων. (www.tovima.dolnet.gr) Και όπως πριν τρεις σχεδόν αιώνες ισχυρίστηκε ο Francois Poulain de la Barre, η μόρφωση, η άσκηση και οι εντυπώσεις από όλα όσα μας περιβάλλουν αποτελούν, σε όλες τις περιπτώσεις, τα φυσικά και καταφανή αίτια τόσων διαφορών που παρατηρούνται στα φύλα. Βασανίζουμε το πνεύμα μας να ψάχνει το λόγο που είμαστε υποταγμένοι σε

ορισμένα ελαττώματα, και δεν έχουμε προσέξει τι μπορούν να κάνουν μέσα μας η άσκηση, η συνήθεια, η μόρφωση και η εξωτερική κατάσταση, δηλαδή η σχέση φύλου, ηλικίας, περιουσίας στην οποία βρισκόμαστε μέσα στην κοινωνία.

Σχεδόν όλοι οι άνθρωποι που θεωρήθηκαν σοφοί και μίλησαν για τις γυναίκες δεν είπαν τίποτα υπέρ τους. Και βρίσκουμε τη συμπεριφορά τους απέναντι στις γυναίκες τόσο ομοιόμορφη, σε όλους τους αιώνες και σε ολόκληρη τη γη, που μοιάζει να την ενστερνίστηκαν κατόπιν συμφωνίας ή να οδηγήθηκαν σε μια τέτοια μεταχείριση από ένα μυστικό ένστικτο, δηλαδή από μία γενική προσταγή του Δημιουργού της φύσης. Και οι γυναίκες καθώς γεννιούνται και μεγαλώνουν μέσα στην εξάρτηση, τη βλέπουν με τον ίδιο τρόπο που το κάνουν οι άντρες.

Και ο **Ζαν Ζακ Ρουσσώ** στο περίφημο «*Κοινωνικό Συμβόλαιο*» γράφει: «ο άνθρωπος εγεννήθη μεν ελεύθερος, είναι δε παντού σιδηροδέσμιος... Επειδή κανένας άνθρωπος δεν έχει φυσική εξουσία επί του ομοίου του, και επειδή η ισχύς ουδέν αποτελεί δικαίωμα, μένουν άρα οι συνθήκες ως βάσεις κάθε νομίμου εξουσίας μεταξύ των ανθρώπων».

Όλες, λοιπόν, οι ανισότητες, είναι αστήρικτες, ανεδαφικές, άπτονται σαθρών ερεισμάτων. Στηρίχτηκαν στην επιστήμη της βιολογίας, αλλά η δύναμή τους έγινε και η αδυναμία τους. Η ίδια η επιστήμη τις «εκδικήθηκε», γιατί δεν της φέρθηκαν τίμια, την εκμεταλλεύτηκαν, δε την αξιοποίησαν.

Ο Ιπποκράτης έγραψε: «ο μεν βίος βραχύς, η δε τέχνη μακρά, ο δε καιρός οξύς, η δε πείρα σφαλερή, η δε κρίσις χαλεπή».

Η επιγραμματική αυτή φράση μαζί με κείνη του Πλάτωνα που προοιμιακά αναφέρθηκε, «*Πάσα επιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης και της άλλης αρετής πανουργία, ου σοφία φαίνεται*», αποτελούν τα θεμέλια της επιστημονικής και ηθικής δεοντολογίας.

Γιατί η καλλιέργεια της επιστήμης δεν είναι εύκολη, θέλει ατελείωτες ώρες δουλειάς, πειραματισμού και στοχασμού, είναι η «τέχνη μακρά». Όμως, η γνώση, χωρίς ταυτόχρονη καλλιέργεια της Επιστήμης και της Δικαιοσύνης, θα οδηγήσει σε ανύψωση της κοινωνίας και της ανθρωπιάς;

Ο δρόμος δεν είναι εύκολος, γιατί «για να γυρίσει ο ήλιος, θέλει δουλειά πολλή», (Ελύτης). Ο καιρός είναι οξύς και ο βίος βραχύς.

Βιβλιογραφία.

1. Βασίλης Χαραλαμπίδης, 1987 *Η ανάπτυξη της προσωπικότητας*, Αθήνα, Gutenberg
2. Ελένη Μαραγκουδάκη, 1993, *Εκπαίδευση και διάκριση των φύλων*, Αθήνα, Οδυσσέας
3. Francois Poulain de la Barre, 1998, *Για την ισότητα των δύο φύλων*, μετ. Κωνσταντίνα Μόσχου, Θεσσαλονίκη, Ζήδρος
4. Albin Lesky, 1985, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, μετ. Αγαπητός Τοπανάκης, Θεσσαλονίκη, Αφοι Κυριακίδη
5. P. Turner, Βιολογικό φύλο, 1998, *Κοινωνικό φύλο και Ταυτότητα του εγώ*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα
6. Γρηγοριάδου Κ., 2001, Παπασωτηρίου Χ., Πετρίδου Ε., «Βιολογικός Ντετερμινισμός», Virtual School, The Scienses of Education Online, τόμος 2, Τεύχος 4, Δεκέμβριος 2001.
7. Ι. Σουφερλή, «Η γενετική είναι...αντιρατσίστρια», το ΒΗΜΑ, 02/02/2003
8. Ζαν Ζακ Ρουσσώ, *Το κοινωνικό Συμβόλαιο*, Αθήναι (πρώτη μετάφραση του έργου στην Ελλάδα) www.tovima.dolnet.gr
www.web.auth.gr
www.paidorama.com

«Φιλολογία Ρεθύμνου, 1993»

Στην Κρήτη πια. Μακριά απ' το σπίτι κι απ' όλα.
Ελεύθερος στην καινούρια πόλη.
Έτοιμος από καιρό να ζήσεις όπως θες.
Σπουδάστριες, τουρίστριες... σαν χθες.

Μόνος τον περισσότερο καιρό.
Με βλέμμα στραμμένο στον ουρανό.
Τους χειμώνες με καβουράκι και σανδάλια αέρινα.
Τα καλοκαίρια με τραγιάσκα κι άρβυλα κέρινα.

Με τα κορδόνια λυτά, ιδρώνεις μες τον κάματο.
Με τα βιβλία ανοιχτά, κρυώνεις μες το θάλαμο.
Γράφεις και σβήνεις εκείνα, της διπλής ζωή σου.

Σβήνεις και γράφεις εκείνα, της μοναδικής ψυχής σου.

«Θέλω να με θυμούνται» έγραψες σ' ένα τοίχο.
«Θα τα καταφέρω!» έβαλες σ' ένα στίχο.
Σαν πεισματώδης...

Βαστώντας ένα χορικό για το πανεπιστήμιο
κατεβάζεις τις αγαπημένες λέξεις,
ανεβάζεις τις χαρακωμένες σκέψεις
στο δίστιχο.
Σαν μαγεμένος, σαν μνημένος, σαν φοιτητής.

Θωμάς Ν. Λιόλιος Φιλολόγος,
Μεταπτυχιακός στη Δημιουργική Γραφή

ΜΕ ΚΛΕΙΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΕ ΠΗΡΑ, ΜΕ ΚΛΕΙΣΤΑ ΘΑ ΣΕ ΦΑΩ

Στις 23 Οκτωβρίου του 1944 ελευθερώθηκε η Λάρισα από την τετράχρονη γερμανική κατοχή. Ο κόσμος πανηγύριζε με κάθε τρόπο. Άνδρες, γυναίκες, παιδιά έζησαν ανεπανάληπτες στιγμές ενθουσιασμού, έξαψης και παραληρήματος, καθώς γιόρταζαν την απαλλαγή τους από τον φριχτό δυνάστη, που στις 26 του ιδίου μηνός οι κάτοικοι του Λυκούδιου είχαν ανεβεί στον Άη Γιώργη, στο ξωκλήσι του χωριού, και έβλεπαν τμήματα του ΕΛΑΣ να καταδιώκουν τις τελευταίες γερμανικές φάλαγγες στο δρόμο Λάρισας- Κοζάνης.

Είχε ανεβεί και ο Θωμάς με τους συνομηλίκους του χωριού του, για να ιδούν με τα μάτια τους και να απολαύσουν αυτό που τέσσερα χρόνια τώρα ήταν η πιο διακαής επιθυμία, το πιο τρελό όνειρο. Τα συναισθήματα ασυγκράτητα. Αγκαλιές, δάκρυα, φωνές, συνθήματα γέμιζαν τον αέρα. Εκείνον, όμως, άλλη έγνοια τον βασάνιζε και μετρίαζε τη χαρά και τις εκδηλώσεις πανηγυρισμού και της φρενίτιδας που ήταν διάχυτη γύρω του. Η αγωνία για τα τρία μεγαλύτερα αδέρφια του, που ήταν όλοι στον πόλεμο και δεν γνώριζαν τίποτα για την τύχη τους, επισκίαζε την ευτυχία που προκαλεί το άγγελμα της ελευθερίας και η απαλλαγή από το φόβο, την πείνα και τις κακουχίες.

Δεν ήταν, όμως, μόνο αυτό.

Όλο το καλοκαίρι ο Θωμάς, δεκαεξάχρονος, και ο πατέρας του, με χίλιες δυσκολίες, κατάφεραν να θερίσουν τα χωράφια και να μαζέψουν τον πολύτιμο καρπό, που θα εξασφάλιζε το ψωμί της φαμίλιας για όλο το χρόνο.

Οι δυσκολίες συγκομιδής για το μικρό χωριό την περίοδο της κατοχής ήταν περισσότερες για τον εξής λόγο. Το Λυκούδι απέιχε ένα χιλιόμετρο από τον εθνικό δρόμο Κοζάνης- Λάρισας κι είχε χαρακτηριστεί ως νεκρά ζώνη. Κανείς δεν έπρεπε να κινείται σε απόσταση ενός χιλιομέτρου εκατέρωθεν του αμαξιτού δρόμου. Για το λόγο αυτό το χωριό μετακινήθηκε δυτικότερα για να σωθούν οι κάτοικοι.

Τα σπαρτά, όμως, στον καιρό τους ωρίμασαν και ήθελαν μάζεμα. Νύχτα θέριζαν, νύχτα κουβαλούσαν στα αλώνια τα δεμάτια, νύχτα αλώνιζαν μέσα στα σουδία τον καρπό. Και αυτόν τον καρπό, που με τόσες δυσκολίες μάζεψαν, κινδύνευαν να τον χάσουν μαζί με τη βεβαιότητα ότι η οικογένεια δε θα πεινάσει. Κινδύνευε το σταράκι τους και από τον καιρό και από τον εχθρό.

Έπρεπε με κάθε τρόπο να το διασφαλίσουν. Πού να τοβάλουν, όμως; Σπίτι δεν είχαν. Κάηκε μαζί με άλλα σπίτια από τους Γερμανούς ως αντίποινα για τη μάχη του Σαρανταπόρου που έγινε τον Ιούνιο του 1943, για να εμποδίσουν τη μεταφορά πολεμικού και φαρμακευτικού υλικού των Γερμανών στη Μέση Ανατολή.

Νόμισαν ότι είχαν κάνει καλή δουλειά. Σκάψανε ένα υπόγειο «αμπάρι» στον αυλαγά, όπου είχαν τον αχυρώνα, για να το προφυλάξουν από τις αρπαγές του κατακτητή. Το αποθήκευσαν, το σκέπασαν όσο μπορούσαν. Δεν υπολογίσανε, όμως, την ποιότητα του εδάφους. Το χώμα στο σημείο εκείνο ήταν αμμουδερό. Και η αμμούδα όσο σκληρή είναι στην ξηρασία, σε βροχερό καιρό τραβάει το νερό σαν στυπόχαρτο!

Όταν τους έλειψε το αλεύρι, άνοιξαν να πάρουν μικρή ποσότητα σταριού να το αλέσουν στο μύλο. Εξάλλου, με τα γαϊδουράκια δεν μπορούσαν να μεταφέρουν πολύ. Οκτώβρης και είχαν ξεκινήσει τα πρωτοβρόχια. Αυτό που είδαν μπροστά τους, όταν άνοιξαν το «αμπάρι», τους άφησε άφωνους. Η λέξη

της **Δημούλα Γεωργιάς**
φιλόλογου

απελπισία είναι λίγη για να περιγράψει τα συναισθήματα! Ένας λάκκος πλημμυρισμένος από βρόχινο νερό και μέσα το σιτάρι. Πάει όλο το βιός τους! Τι θα τρώγανε;

Έτσι που ήρθαν, όμως, τα πράγματα έπρεπε να βγει όλο και να στεγνώσει. Και πού να στεγνώσει μέσα στο καταχείμωνο, που σίτι δεν είχαν; Τους παραχώρησε το δικό του σίτι ο καλός παπάς του χωριού, ο παππά-Ζήσης.

Το στάρι ήταν έτοιμο να καταστραφεί. Μια βρομερή ξινίλα αναδύονταν, χτύπαγε τα ρουθούνια και τους έφερνε λιποθυμία! Έπρεπε να το σώσουν με κάθε τρόπο, όμως!

Γέμιζαν τα σακιά ως τη μέση. Τα κομπόδεναν δυο δυο μαζί και τα ρίχνανε στη ράχη των ζώων, ώστε να κάθονται, να εφαρμόζουν και να μην πέφτουν, αφού σαμάρια δεν είχαν. Φορτώνονταν και στον ώμο τους, εξάλλου δεν ήταν μακριά το σίτι του παπά.

Ήταν δίπατο το σίτι του παπά, Η οικογένεια μαζεύονταν στο ισόγειο τώρα το χειμώνα, για να ζεσταίνονται με το τζάκι. Τα ανέβαζαν στα πάνω δωμάτια.

Το σίτι του παππά-Ζήση, το οποίο είχε γλιτώσει από τη φωτιά των Γερμανών, κινδύνευε τώρα από τη μπόχα και την υγρασία του μισοσαπισμένου καρπού. Πώς άντεξαν αυτοί οι άνθρωποι να ζουν σε αυτό το τοξικό περιβάλλον, είναι απορίας άξιο! Και παρόλο που το ανακατεύανε συνέχεια, δεν στέγνωνε μέσα στο χειμώνα. Έμεινε έτσι απλωμένο, υγρό, μέχρι την Άνοιξη. Τα ξύλινα πατώματα φούσκωσαν από την υγρασία και στράβωσαν. Οι πόρτες δεν έκλειναν από τα σαμαράκια που δημιουργήθηκαν στα σανίδια. Και, όταν άρχιζε να στεγνώνει, κι άλλο κακό προστέθηκε. Με κάθε ανακάτεμα τους έπνιγε η σκόνη.

Το Μάρτη του 1945, όταν γύρισαν τα δύο αδέρφια του Θωμά, ο Κώστας με τον Θανάση, ύστερα από τη συμφωνία της Βάρκιζας και τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ, τους βρήκαν σε μαύρο χάλι. Ο πατέρας πεθαμένος από τον Δεκέμβρη του 1944 και το σιτάρι ούτε που ήξεραν αν ήταν βρώσιμο. Πρόλαβαν και αυτοί το ανακάτεμα και τη σκόνη.

Το περιποιήθηκαν όσο μπόρεσαν. Και το έφαγαν! Μήπως είχαν άλλη επιλογή; Το κακοφάγανε, δηλαδή. Το ψωμί που ζύμωσε η μάνα καθόλου δεν έμοιαζε με ψωμί. Ήταν ένα λασπωμένο ζυμάρι, λες και δεν περνούσε καθόλου από το φούρνο. Όταν το έσπαγες σε μπουκιές, ανάμεσα τραβιόταν ίνες πολλές, σαν τρίχες, ίσαμε 10-15 εκατοστά και κόβονταν όπως οι ίνες της βενζινόκολλας! Αυτό το ψωμί έφαγε όλη η οικογένεια μέχρι το καλοκαίρι. Κάθε φορά που με δυσκολία το κατεβάζανε στο στομάχι τους, ερχόταν στο μυαλό τους το πάθημα του αγά, ο οποίος είχε αγοράσει τυρί χωρίς να ελέγξει την ποιότητά του. Και όταν το άνοιξε στο σίτι του να το φάει, το βρήκε σκουληκιασμένο! Έκλεισε κι αυτός τα μάτια του και άρχισε να το τρώει χωρίς να το βλέπει. «Με κλειστά μάτια σε πήρα, με κλειστά θα σε φάω» έλεγε μόνο και υποτάχτηκε στο αναπότρεπτο, αφού άλλη επιλογή δεν είχε! Έτσι και αυτοί τώρα.

Ύστερα ο Κώστας με τον Θανάση πήραν τα δρεπάνια στα χέρια και πήγαν στον Τύρναβο και στην Κατερίνη να θερίσουν, να φέρουν κανονικό ψωμί στην οικογένεια. Μαζί τους και ο Θωμάς.

Από τις ιστορίες του πατέρα μου, Θωμά Δημούλα, για τα σκληρά χρόνια της γερμανικής Κατοχής στο Λυκούδι Ελασσόνας

Σάββατο, 26 Αυγούστου 2023

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η 1η ημέρα του 26ου μουσικοχορευτικού πανηγυρικού στα Αραδοσίβια

Σε έναν όμορφα διαμορφωμένο εξωτερικό χώρο, παρέα με παραδοσιακή μουσική, χορευτικά συγκροτήματα και πεντανόστιμα εδέσματα, πραγματοποιήθηκε η 1η ημέρα του 26ου διήμερου μουσικοχορευτικού πανηγυριού "Αραδοσίβια 2023", στον αύλειο χώρο του Αγροτικού Εθνογραφικού Μουσείου Αραδοσιβίων.

Την αρχή έκανε η χορευτική ομάδα του Δικτύου Καλλιτεχνών και Επιστημόνων στην ανάπτυξη της επαρχίας Ελασσόνας και τα χορευτικά συγκροτήματα της Ένωσης Ποντίων Ελασσόνας και του Μορφωτικού Συλλόγου Αραδοσιβίων, αντίστοιχα.

Η βραδιά έκλεισε με τους Samoladay ενώ τίμησε με την παρουσία του ο Δήμαρχος Ελασσόνας Νίκος Γάτσας, ο υποψήφιος δήμαρχος Δημήτρης Αβρανάς, αντιδήμαρχοι, τοπικοί και δημοτικοί σύμβουλοι, υποψήφιοι δημοτικοί/τοπικοί σύμβουλοι και πλήθος κόσμου.

Σήμερα Σάββατο 26 Αυγούστου θα μας ταξιδέψει με ήχους λαϊκούς η ορχήστρα του Παντελή Γεγγενίδη, ενώ ποντιακή μουσική και τραγούδια θα παρουσιάσει το συγκρότημα του Σταύρου Παπαδόπουλου.

Ώρα έναρξης των εκδηλώσεων στις 8:30 το βράδυ.

Θάλασσα αρχέγονη

Αυγουσιάτικο αεράκι σε χαϊδεύει γλυκά κι ανατριχιάζεις.
Έρχεσαι και ξανάρχεσαι, κι όλο με φτάνεις κι όλο κάνεις πως δεν μπορείς.

Δίχτυ φωτεινό στον πυθμένα σου, του ήλιου τ' αντιφέγισμα
το καθρεφτένιο, πάει κι έρχεται κι αυτό, όπου το κύμα σου ορίζει.

Σε καμαρώνω ατέλειωτη ανάμεσα σε ουρανό και γη.

Θάλασσα εσύ...

ο αρχέγονος χυλός των ποζιτρονίων και των νετρονίων του Bing Bang, η αρχέγονη μήτρα της Δημιουργίας.

Ερωτοτροπείς με την άμμο τη στεγνή.
Ερωτοτροπείς και με την ψυχή μου τη διψασμένη.

Πατώ στην άμμο και τα πόδια μου ευδαιμονούν.
Βουλιάζω μέσα σου και βρίσκει η φύση μου τη μάνα της.

Ασήμαντο ποζιτρόνιο κι εγώ δίπλα στ' άλλα,
νιώθω αιώνια και μαζί μηδαμινή.
Απολαμβάνω την αρμονία και ησυχάζω
μέσα στην αρχέγονη μήτρα της Δημιουργίας...

της Δέσποινας Χίντζογλου - Αμασλίδου
γιατρού, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε

Τιμητική εκδήλωση για τα 110 χρόνια από την πρώτη ανάβαση στον Όλυμπο και τοποθέτηση Αφιερωματικής Πλάκας στο Πάνθεον με τα ονόματα των τριών αναβατών

Ολοκληρώθηκε πριν λίγες ημέρες με πολύ μεγάλη επιτυχία το 1ο Πολιτιστικό τριήμερο στην Καρυά Ελασσόνας, με τίτλο "Όλυμπος - Ένας αιώνας ιστορία", αφιερωμένο στην Πρώτη Ανάβαση στον Όλυμπο το 1913, από τους Ελβετούς φιλέλληνες Frederick Boissonnas, Daniel Baud Bovy και τον οδηγό τους από το Λιτόχωρο Χρήστο Κάκκαλο, που διοργανώθηκε από τον Μορφωτικό Σύλλογο Καρυάς "Ο Όλυμπος".

Η φωτογραφική απεικόνιση του Ολύμπου από τον διακεκριμένο φωτογράφο και αλпинιστή Boissonnas αποτέλεσε το πέραςμα του βουνού από τον μύθο στην ιστορία, και φυσικά τη βάση και στήριγμα της όλης εκδήλωσης. Οι σπάνιες φωτογραφίες που απεικονίζουν τους πρωτοπόρους και τις ανεβάσεις τους, τις ψηλές κορυφές, στιγμιότυπα από την καθημερινή ζωή των κατοίκων της περιοχής όπως η Καρυά, η Σκαμνιά, ο Σπαρμός και ο Κοκκινοπηλός, αλλά και τα μοναστήρια της περιοχής του προηγούμενου αιώνα, έκαναν την έκθεση μοναδική και μαγνήτισαν το κοινό που τις θαύμασε, την πρώτη μέρα στο χώρο του πολιτιστικού κέντρου.

Πολλοί ήταν οι εκλεκτοί επίσημοι προσκεκλημένοι από τον πολιτικό χώρο καθώς επίσης και από την τοπική αυτοδιοίκηση, όπως ο κ. Βασίλης Κόκκαλης, Βουλευτής Λάρισας του ΣΥΡΙΖΑ-Προοδευτική Συμμαχία, ο Περιφερειάρχης Θεσσαλίας κ. Κώστας Αγοραστός, ο Δήμαρχος Ελασσόνας κ. Νίκος Γάτσας, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ελασσώνος κ. Χαρίτωνας, ο Ελβετός Πρόξενος στην Ελλάδα κ. Stefan Estermann, οι Αντιδήμαρχοι Ελασσόνας, οι οποίοι χαιρέτισαν την εκδήλωση και εκφράστηκαν με τα θερμότερα λόγια για αυτή την πρωτοβουλία.

Ο κεντρικός ομιλητής και σπουδαίος καθηγητής Οικονομικής περιβάλλοντος και βιώσιμης Ανάπτυξης του ΑΠΘ κ. Γιάννης Κυρίτσης ανέφερε πόσο τολμηρό για την εποχή του υπήρξε το επιτυχημένο εγχείρημα των τριών αναβατών και πόσο καθοριστικό για την μετέπειτα ιστορία του Ολύμπου.

Με επιστολή της συμμετείχε η καθηγήτρια Ιστορίας, Γεωγραφίας και Περιβάλλοντος Estelle Sohler επισημαίνοντας τις προσπάθειες και την ευχή του Fred Boissonnas για τη δημιουργία του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου από το 1935.

Ακολούθησαν οι παρουσιάσεις των επίτιμων προσκεκλημένων απογόνων των πρώτων αναβατών του Boissonnas και του Κάκκαλου, Cleo Borel και Θεόδωρου Κάκκαλου αντίστοιχα. Μια διάχυτη συγκίνηση υπήρχε σε όλη τη διάρκεια της παρουσίασης όλων αυτών των ανθρώπων οι οποίοι κατέθεσαν την ψυχή τους και αποτέλεσαν τους πρωταγωνιστές της βραδιάς μέσα από προσωπικά βιώματα και εμπειρίες. Μεταξύ αυτών και η Χριστίνα Ζολώτα απόγονος του Κώστα Ζολώτα του πολύ καλού φίλου του Χ. Κάκκαλου.

Στη συνέχεια ακολούθησαν οι επι-

δόσεις των τιμητικών πλακετών στον Ελβετό Πρέσβη, που τίμησε την εκδήλωση με την παρουσία του, αποδεχόμενος την επίσημη πρόσκληση του ΜΕΣ Καρυάς για να συμμετέχει ενεργά στο πολιτιστικό τριήμερο. Και φυσικά τους απογόνους των πρώτων αναβατών, από τον Βουλευτή κ. Κόκκαλη, τον Περιφερειάρχη Θεσσαλίας κ. Αγοραστό και τον Αντιδήμαρχο πολιτισμού κ. Πασχόπουλο. Εκ μέρους του Δήμου Ελασσόνας προσφέρθηκαν δώρα και ενθύμια.

Κορυφαία στιγμή της εκδήλωσης αποτέλεσαν τα αποκαλυπτήρια της πλάκας αφιερωμένης στους τρεις πρωτοπόρους, σε μια μοναδική πρωτοβουλία του συλλόγου. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν από τον ΜΕΣ Καρυάς και την εκπρόσωπο του ΟΦΥΠΕΚΑ κ. Νέλλη Εξαρχάκου. Η αφιερωματική πλάκα παραδόθηκε σε ομάδα ορειβατών και τοποθετήθηκε την επόμενη ημέρα στο Πάνθεον του Ολύμπου στα 2918 μ.

Επίσης τίμησαν με την παρουσία τους τοπικά παραδοσιακά

συγκροτήματα από την περιοχή της Ελασσόνας: Σύλλογος Κρασιωτών «η Ξηροκρανιά», Λαογραφική Αρχαιολογική Εταιρεία Ελασσόνας, Ένωση Ποντίων Επαρχίας Ελασσόνας, Σύλλογος Δρυμού Ελασσόνας και ο Σύλλογος της Καρυάς, που έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό και τους ευχαριστούμε θερμά.

Προβλήθηκε επίσης η πολυβραβευμένη ταινία της Αθηνάς Κρικέλη "Mt Olympus The Creation" της Elloripa Films USA.

Την επιμέλεια, τον συντονισμό και την παρουσίαση έκανε η κ. Σπυράκη Ελένη, μέλος και υπεύθυνη τύπου του ΔΣ του Συλλόγου, που οραματίστηκε την ιδέα και είχε την κύρια ευθύνη για την καλή διεκπεραίωση της όλης εκδήλωσης.

